

TEADLIKKUS VÄLISPOLIITIKAST

Tellija: Välisministeerium

TALLINN

Jaanuar 2020

SISUKORD

KOKKUVÕTE.....	3
UURINGU TAUST	6
Uuringu metoodika.....	7
Vastajate profiil	10
UURINGU PÕHITULEMUSED.....	11
1. Teadlikkus välispoliitikast	11
1.1. Rahvusvaheline suhtlus ja koostöö	11
1.2. Arvamusliidrid rahvusvahelistes küsimustes.....	13
1.3. Eesti panustamine maailmas.....	14
1.4. Infokanalid välispoliitika küsimustes	16
1.5. Diplomaatia	18
1.6. Aktuaalsed küsimused	21
2. Konsulaartenused	24
2.1. Reisimisharjumused	24
2.2. Ettevalmistused reisiks ja reisi planeerimine	26
2.3. Konsulaartenuste kasutamine	27
3. Arengukoostöö	30
3.1. Esmased seosed arengukoostöö ja humanitaarabiga	30
3.2. Huvi temaatika vastu ja infoallikad	32
3.3. Isiklik valmidus abistada	36
3.4. Vaesemate ja vähemarenenud riikide abistamine	37

KOKKUVÕTE

Sotsiaal- ja turu-uuringute firma Saar Poll viis detsembris 2019 ja jaanuaris 2020 Välisministeeriumi tellimusel läbi avaliku arvamuse uuringu, mis käsitles inimeste teadlikkust välispoliitikast. Uuringu käigus küsitleti **1003 Eesti elanikku vanuses 15 ja rohkem aastat, 200 noort vanuses 15-17 aastat ning 50 meedias, poliitikas või MTÜ-des tegutsevat arvamusiidrit**. Teemaatilistelt jaotus uuring kolme ossa: esimene käsitles **üldist teadlikkust välispoliitikast** ja rahvusvahelisest koostööst, teine **konsulaartenuste** kasutamist ning viimane teadlikkust ja hoiakuid **arengukoostöö** suhtes. Viimases osas võrreldi võimaluse korral tulemusi 2008. ja 2015. aastal läbi viidud sarnaste uuringutega.

Üldine teadlikkus välispoliitikast ja rahvusvahelisest koostööst

- Peaaegu kogu elanikkond (98%, noortest 97%) nõustus, et **koostöö teiste riikide ja organisatsioonidega on Eestile vajalik**. 78% kogu elanikkonnast peab end **välispoliitilistest teemadest huvitatuks** ning 77% end ka nendega **kursis olevaks**. Need näitajad on **noorte seas aga märksa madalamad** (mõlemad 54%).
- Vaieldamatult **suurim arvamusiidrid välispoliitilistes küsimustes on** Eesti inimeste jaoks **Kersti Kaljulaid** (elanikkonnast 36%, noortest 24%); teisele kohale asetub Jüri Ratas (elanikkonnast 16%, noortest 20%). Seejuures on Kaljulaidi toetus arvamusiidrina kõrge ka Kirde-Eestis ja mitte-eestlaste seas. Küsitletud **noortest koguni pooled (50%) ei osanud aga ühtki nime välja tuua** (elanikkonnast 15%).
- Eesti võimalust **maailmas panustada** nähakse eeskätt **e-valitsemise** (elanikkonnast 85%, noortest 78%) ja **küberjulgeoleku** (elanikkonnast 84%, noortest 94%) vallas. Kõige vähem aga usutakse, et Eesti saab abi pakkuda Aafrikaga seotud probleemide lahendamisel (elanikkonnast 48%, noortest 50%).
- **Infot välispoliitika kohta** saavad Eesti inimesed peamiselt **internetist** (elanikkonnast 49%, noortest 30%) ja **televisioonist üldiselt** (elanikkonnast 43%, noortest 39%). Noored mainisid sageli ka konkreetseid veebikanaleid, näiteks Delfi (24%) ja sotsiaalmeedia (13%). Populaarsete vastuste hulka kuulusid mõlemas sihtrühmas veel ETV, ERR ja Postimees, mille all mõeldakse ilmselt vähemalt osaliselt samuti veebiväljaandeid. Elanikkonna keskmisega võrreldes märksa vähem jälgivad noored trükimeediat (elanikkonnast 25%, noortest 9%) ja raadiot (elanikkonnast 24%, noortest ainult 1%).
- **Sõnaga „diplomaat“ seostub** Eesti elanikel peamiselt **mõni positiivne omadussõna või diplomaadiamet** **tööülesanne**. Levinuimad assotsiatsioonid olid näiteks tarkus, arukus ja haritus (elanikkonnast 18%, noortest 9%) ning Eesti või riigi huvide esindamine (elanikkonnast 16%, noortest 5%). Pea **kolmandik noortest (30%) ei osanud ühtki seost välja tuua** (elanikkonnast 11%).
- Valdav osa inimestest **on teadlikud, et diplomaatide üheks ülesandeks on Eesti esindamine välismaal** (93% nii elanikkonnast kui noortest). Vähim ollakse aga kursis, et diplomaadid väljastavad Eesti viisasid ja e-residendi kaarte (elanikkonnast 56%, noortest 51%).

- Teemaploki lõpetasid kaks küsimust aktuaalsetel teemadel. Esimeses päriti, kas vastaja teab, et **Eesti on alates 1. jaanuarist 2020 ÜRO Julgeolekunõukogu valitud liige**. 64% kogu elanikkonnast ja 48% noortest seda oma sõnutsi teadis.
- Küsiti ka, kas seoses Ühendkuningriikide lahkumisega Euroopa Liidust on Eesti inimestel muresid või küsimusi, mille kohta nad rohkem teavet vajaksid. 61% kogu elanikkonnast ja 73% noortest kinnitas, et **Brexit neile muret ei valmista** ega täiendavaid küsimusi ei tekita. Siiski toodi välja ka konkreetseid teemasid, näiteks **reisimise ja viisadega seonduv** (7% nii elanikkonnast kui noortest) ning tulevased **kaubandus- ja majandussuhted** (6% elanikkonnast, 2% noortest). Viimasele lisaks soovib 2% elanikkonnast ja 1% noortest rohkem teavet kaupade tellimise kohta Ühendkuningriikidest, nt tollimaksud, ajakulu ja keerukus.

Konsulaartenused

- **Eesti elanikud reisivad oma sõnutsi välismaale keskmiselt 1-2 korda aastas (31%) või rohkem kui 2 korda aastas (31%)**. Noorte seas on näitajad ootuspäraselt madalamad, vastavalt 15% ja 7%. Kolm neljandikku (75%) 15-17-aastastest noortest ei ole viimase kolme aasta jooksul (iseseisvalt) välismaale reisinud.
- Neilt, kes on viimase kolme aasta jooksul välismaale reisinud, uuriti, kust nad reisi planeerimiseks infot koguvad. Selgus, et **enamasti otsitakse teavet internetist** (elanikkonnast 89%, noortest 100%), **aga ka sõpradelt ja tuttavatelt** (elanikkonnast 89%, noortest 98%). Kõige vähem kasutatakse reisi planeerimisel ettelõetud infoallikatest veebikonsuli ja Välisministeeriumi veebilehe abi.
- Peamised tegevused, mida **reisiks ette valmistudes** tehakse, on **passi, ID-kaardi või viisa kehtivuse kontrollimine** (elanikkonnast 90%, noortest 100%). Paljud teevad ka reisikindlustuse (elanikkonnast 90%, noortest 92%) ja mõtlevad läbi, mida teha juhul, kui reisil peaks midagi ootamatut juhtuma (82% elanikkonnast, 99% noortest). Tavapäraste ettevalmistuste hulka kuulub vaid vähestel aga reisi registreerimine Välisministeeriumi kodulehel (elanikkonnast 21%, noortest 25%) või mobiiliäpis (elanikkonnast 10%, noortest 9%).
- Valdav enamik inimestest, kes on viimase kolme aasta jooksul välisreisil käinud, **ei ole reisil olles Eesti ametiasutuste või Eesti riigi abi kasutanud** (94% elanikkonnast, 98% noortest). Need vähesed, kes seda teinud on, on abi vajanud näiteks dokumentide taotlemisel või uuendamisel, kuriteo ohvriks langemise puhul, viisaküsimustes, terviseprobleemide või kellegi surma korral, välismaal arestis olles, kodustega ühenduse saamisel jne. Saadud abiga on enamasti rahule jäänud.
- Kui Eesti inimesed koliksid töö, õpingute või isikliku eluga seoses välismaale, **siis teavitaks 56% kogu elanikkonnast ja 87% noortest** endi hinnangul **oma elukohamuutusest rahvastikuregistrit**. 18% elanikkonnast keskmiselt ja 9% noortest ei pea aga vajalikuks, et Eesti ametivõimud nende uut elukohta teaksid.

Arengukoostöö

- 72% elanikkonnast keskmiselt ja 74% küsitletud arvamusiidritest nõustub, et **Eesti tegeleb aktiivselt arengukoostööga**. Arvamusiidrite teadlikkus arengukoostööst on varasematel aastatel olnud kõrgem, ent erisused võivad tuleneda ka muudatustest küsimuse sõnastuses.
- **Esmased märksõnad**, mis inimestel **arengukoostöö ja humanitaarabiga seostuvad**, on **teiste abistamine ja abiprogrammid** (elanikkonnast 16%, arvamusiidritest 12%) ning **katastroofid, sõjad ja kriisikolled** (elanikkonnast 11%, arvamusiidritest 16%). Konkreetsetest riikidest nimetati kõige sagedamini Ukrainat (elanikkonnast 6%, arvamusiidritest 10%). Arvamusiidrid tõid küllalt sageli välja teisigi riike ja regioone, näiteks Kreeka, Austraalia, idapartnerlusriigid, arengumaad, Lähis-Ida jt (kokku 26%, elanikkonnast 6%). Sarnased märksõnad seostusid vastajatele ka 2015. aasta küsitluses; samas on vähenenud nende inimeste hulk, kes ei osanud küsimusele vastata.
- Ligikaudu iga neljas Eesti elanik (27%) **otsib aeg-ajalt aktiivselt teavet** maailma arenguga seotud küsimuste kohta. **Arvamusiidrite hulgas on huvi kõrgem**, jaatavalt vastas küsimusele pea iga teine (45%). Konkreetsetest teemadest huvitab inimesi eeskätt **keskkonna, kliima ja loodusega seonduv** (26% nii elanikkonnast kui arvamusiidritest) ning **poliitika** (elanikkonnast 23%, arvamusiidritest 22%).
- Peamiselt saadakse **arengukoostöö kohta infot televisioonist** (elanikkonnast 67%, arvamusiidritest 54%) ja **internetist** (elanikkonnast 55%, arvamusiidritest 62%). Arvamusiidrite jaoks on oluliste kanalite seas ka trükimeedia (60%), sotsiaalmeedia (58%) ja tööalased kontaktid (50%). Samad allikad kroonisid nimekirja ka varasemas uuringus. 2015. aastaga võrreldes on nüüd aga **suurem nende inimeste osakaal elanikkonnast, kellele arengukoostöö teematika huvi ei paku** (2015. aastal 2%, nüüd 10%).
- Kokku **71% elanikkonnast ja 70% arvamusiidritest on valmis ise midagi tegema või on juba teinud** selleks, et abivajajaid vaesemates ja vähemarenenud riikides aidata. Selliste inimeste määr on **varasemate uuringutega võrreldes vähenenud**, näiteks 2015. aastal väljendas oma valmidust abi osutada 80% elanikkonnast ja 100% arvamusiidritest. Peamiselt ollakse valmis abistama **mitterahaliste annetustega** (elanikkonnast 42%, arvamusiidritest 30%) ja **õiglase kaubanduse toodete ostmisega** (elanikkonnast 32%, arvamusiidritest 50%).
- **Riiklikul tasandil abi osutamist** vaesematele ja vähemarenenud riikidele **peab oluliseks 71% Eesti elanikkonnast ja 78% küsitletud arvamusiidritest**. Aastate lõikes on elanikkonna suhtumine jäänud suhteliselt samaks, **arvamusiidrite puhul on aga näha toetuse kahanemist** (2008. aastal 97% ja 2015. aastal 98% leidis, et teisi riike tuleks aidata). Peamised põhjused, miks Eesti teisi riike abistama peaks, on elanikkonna hinnangul **haiguste pidurdamine, abi vajavate inimeste aitamine** ja asjaolu, et see on meie **moraalne kohus**; arvamusiidrite meelest aga, et see aitab tagada rahvusvahelist **julgeolekut ja rahu**. Peamine põhjus, miks abistamist vajalikuks ei peeta, on ülekaalukalt see, et **meil on omal vaesed, keda peaks aitama**.
- Peamised **piirkonnad, mida abistama peaks**, on vastajate hinnangul **Ida-Euroopa** (elanikkonnast 43%, arvamusiidritest 46%) ja **Aafrika** (elanikkonnast 43%, arvamusiidritest 50%). **Valdkondadest, millele Eesti peaks arengukoostöös keskenduma**, toodi eeskätt välja **tervishoid** (elanikkonnast 55%, arvamusiidritest 50%) ja **haridus** (elanikkonnast 51%, arvamusiidritest 50%). Nii regionaalsed kui valdkondlikud eelistused olid 2015. aastal samad.

UURINGU TAUST

Käesolev uuring käsitles **kolme välispoliitikaga seotud teemat**:

- üldine **teadlikkus välispoliitikast** ja rahvusvahelisest koostööst;
- teadlikkus **konsulaartenustest**;
- huvi, teadlikkus ja hoiakud **arengukoostöö** teemade suhtes.

Viimase, arengukoostöö küsimusteploki puhul, toetuti osaliselt **2008. ja 2015. aastal läbi viidud** sarnastele küsitlustele ning võimaluse korral on tulemusi võrreldud varasemate aastate omadega.

Uuring viidi läbi **kolme sihtrühma** seas: Eesti elanikkond vanuses 15+, 15-17-aastased noored ning arvamusiidrid. Valimite suurus, täpne küsitlusaeg ja teemad, millele iga sihtrühm vastas, olid alljärgnevad.

Tabel 1. Uuringu kolm sihtrühma

	Kaetud teemad	Valimi suurus	Küsitlusaeg
Elanikkond vanuses 15+ a	Teadlikkus välispoliitikast; konsulaartenused; arengukoostöö	1003	11.12.2019 – 13.01.2020
Noored vanuses 15-17 a	Teadlikkus välispoliitikast; konsulaartenused	200	14.12.2019 – 23.01.2020
Arvamusiidrid	Teadlikkus välispoliitikast; arengukoostöö	50	16.12.2019 – 15.01.2020

Käesolev **aruanne** tutvustab esmalt uuringu metoodikat, annab seejärel ülevaate uuringu peamistest tulemustest ning esitab detailsed tulemused iga teemaploki lõikes. Aruande lisadena esitatakse elanikkonna küsitluse eestikeelne ankeet ja andmetabelid, sh elanikkonna ja noorte puhul ka peamiste sotsiaaldemograafiliste tunnuste lõikes. Arvamusiidrite valim oli liialt väike, et tulemusi täiendavalt alamgruppide lõikes vaadelda.

Uuringu metoodika

Ajavahemikul 11.12.2019 – 23.01.2020 viis uuringufirma Saar Poll OÜ läbi avaliku arvamuse küsitluse „Teadlikkus välispoliitikast“, mille käigus küsitleti **telefoniküsitluse vormis** 1003 Eesti elanikku vanuses 15+, 200 noort vanuses 15-17 ning 50 arvamusiidrit. Intervjuud viidi läbi kogenud küsitlejate poolt ning need toimusid eesti ja vene keeles.

Elanikkonnauuringu üldkogumi moodustasid kõik vähemalt 15-aastased Eesti elanikud ja **noorte uuringu** üldkogumi kõik Eesti 15-17-aastased noored. Küsitlemisel kasutati juhuvalimit. Tagamaks erinevat tüüpi vastajate esinduslikkuse valimis, järgiti kvoote rahvuse (eesti/muu), soo, vanuse, maakonna, hariduse ning elukoha (linn/väikelinn/maa) lõikes. Saadud küsitlustulemi ja statistilise mudeli võrdlemisel ilmnenu erisuste vähendamiseks kaaluti tulemit alljärgnevate sotsiaal-demograafiliste tunnuste lõikes (vt Tabel 1 ja 2). Sotsiaal-demograafiliste tunnuste mudeli koostamisel on kasutatud rahvastikustatistika andmeid seisuga 01.01.2019.

Arvamusiidrite valim jaotus kolme sihtrühma vahel:

- Poliitikud ja riigivalitsejad. Sh Riigikogu liikmed, ministeeriumide juhtkonnad (ministrid, kantslerid, asekanclerid), Riigikogus olevate erakondade juhatuse liikmed, Riigikogu nõunikud.
- Meedia. Sh telekanalid, raadiokanalid, uudisteportaalid, üleriigilised ja maakonnalehed.
- Mittetulundusühingud. EMTAK 2008 tegevusalade klassifikaatori järgi võeti kokkuleppel uuringu tellijaga aluseks järgmistes sektorites tegutsevad organisatsioonid: A. Põllumajandus, metsandus, kalandus, D. Elektri-, gaasi-, auru- ja õhukonditsioneerimisvarustus, I. Majutus ja toitlustus, J. Info ja kommunikatsioonitehnoloogia, M. Kutse-, teadus-, ja tehnikaalane tegevus, O. Avalik haldus ja riigikaitse, P. Haridus, Q. Tervishoid ja sotsiaalhoolekanne, R. Kunst, meelelahutus ja vaba aeg. Moodustunud organisatsioonide nimekirjast leiti vastajad juhuvaliku teel. Vastajaks sobis organisatsiooni juht või juhatuse liige.

Tabel 2. Elanikkonna valimi iseloomustus sotsiaal-demograafiliste tunnuste alusel (N¹=1003)

	Mudel (%)	Saadud küsitlustulem (%)	Kaalutud küsitlustulem (%)
SUGU			
Mees	46,2	47,8	46,1
Naine	53,8	52,2	53,9
VANUS			
15–24	11,5	8,3	8,4
24–34	17,3	13,5	17,9
35–44	16,4	17,9	17,0
45–54	15,7	17,0	16,2
55–64	15,7	17,2	16,3
65–74	11,9	13,5	12,3
75+	11,5	12,6	11,9

¹ Siin ja edaspidi tähistab N vastajate arvu.

RAHVUS			
Eestlane	68,9	71,5	68,7
Muu rahvus	31,1	28,5	31,3
HARIDUS			
Põhiharidus	19,2	10,7	16,6
Keskharidus	53,5	56,9	55,2
Kõrgharidus	27,3	32,4	28,2
ELUKOHT*			
Linnaline asula	61,2	60,7	61,3
Väikelinnaline asula	7,8	8,0	7,7
Maa-asula	31,0	31,3	31,0
REGIOON**			
Põhja-Eesti	44,1	44,7	44,2
Lääne-Eesti	11,5	12,1	11,5
Kesk-Eesti	9,5	10,1	9,4
Kirde-Eesti	10,8	9,8	10,8
Lõuna-Eesti	24,1	23,3	24,1

* Elukohatüübi puhul on lähtutud Statistikaameti määratlusest. Linnalise asustuspriirkonna alla kuulud asulad, kus rahvastiku tihedus on suurem kui 1000 elanikku km² kohta. Väikelinnaliste hulka 200-1000 ja maapiirkonna hulka vähem kui 200 elanikku km² kohta

** Põhja-Eesti alla kuulub Harjumaa (sh Tallinn). Lääne-Eesti alla kuuluvad Hiiumaa, Läänemaa, Pärnumaa ja Saaremaa. Kesk-Eesti alla kuuluvad Järvamaa, Lääne-Virumaa ja Raplamaa. Kirde-Eesti alla kuulub Ida-Virumaa. Lõuna-Eesti alla kuuluvad Jõgevamaa, Põlvamaa, Tartumaa, Valgamaa, Viljandimaa ja Võrumaa.

Tabel 3. Noorte valimi iseloomustus sotsiaal-demograafiliste tunnuste alusel (N=200)

	Mudel (%)	Saadud küsitlustulem (%)	Kaalutud küsitlustulem (%)
SUGU			
Mees	51,5	51,5	51,4
Naine	48,5	48,5	48,6
VANUS			
15	33,6	22,5	33,4
16	32,7	44,0	32,7
17	33,7	33,5	33,9
RAHVUS			
Eestlane	74,0	89,0	74,0
Muu rahvus	26,0	11,0	26,0
ELUKOHT*			
Linnaline asula	58,2	59,5	58,1
Väikelinnaline asula	9,2	13,0	9,2
Maa-asula	32,6	27,5	32,7
REGIOON**			

Põhja-Eesti	42,0	51,5	41,9
Lääne-Eesti	11,4	4,5	11,4
Kesk-Eesti	10,2	30,5	10,1
Kirde-Eesti	10,9	7,5	10,9
Lõuna-Eesti	25,5	6,0	25,7

1000-inimeselise valimiga elanikkonnauuringu tulemused on laiendatavad vähemalt 15-aastastele Eesti elanikele; sealjuures jääb maksimaalse valimivea suurus 95-protsendilisel usaldusnivool 3,1% piiridesse (väiksemate alagruppide vaatlemisel võib viga olla suurem). Noorte uuringu puhul, mille valimi suuruseks oli 200 vastajat, on maksimaalne veapiir 6,9%. Tabel 4 annab täpsema ülevaate, millises sõltuvuses on valimi suurus (st vastanute arv), valimist arvatatud osakaal (st vastuste %) ja võimalik statistiline viga (ehk võimalik eksimine protsentides).

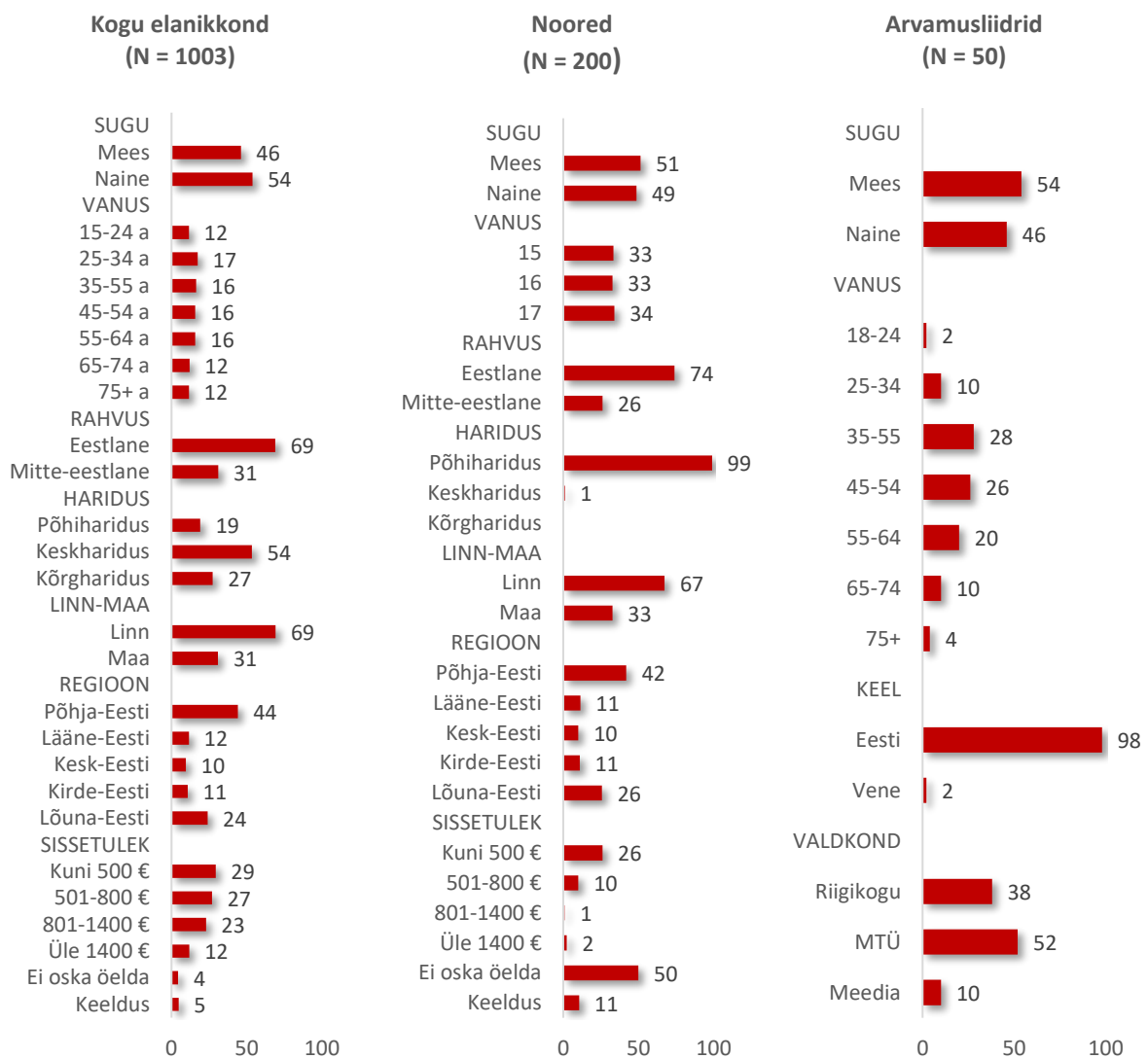
Tabel 4. Valimivea piirid elanikkonnauuringus

Vastuste osakaal/ Valimi suurus	50%	45% või 55%	40% või 60%	35% või 65%	30% või 70%	25% või 75%	20% või 80%	15% või 85%	10% või 90%	5% või 95%	3% või 97%	2% või 98%
10	31,0%	30,8%	30,4%	29,6%	28,4%	26,8%	24,8%	22,1%	18,6%	13,5%	10,6%	8,7%
20	21,9%	21,8%	21,5%	20,9%	20,1%	19,0%	17,5%	15,7%	13,2%	9,6%	7,5%	6,1%
30	17,9%	17,8%	17,5%	17,1%	16,4%	15,5%	14,3%	12,8%	10,7%	7,8%	6,1%	5,0%
40	15,5%	15,4%	15,2%	14,8%	14,2%	13,4%	12,4%	11,1%	9,3%	6,8%	5,3%	4,3%
50	13,9%	13,8%	13,6%	13,2%	12,7%	12,0%	11,1%	9,9%	8,3%	6,0%	4,7%	3,9%
60	12,7%	12,6%	12,4%	12,1%	11,6%	11,0%	10,1%	9,0%	7,6%	5,5%	4,3%	3,5%
70	11,7%	11,7%	11,5%	11,2%	10,7%	10,1%	9,4%	8,4%	7,0%	5,1%	4,0%	3,3%
80	11,0%	10,9%	10,7%	10,5%	10,0%	9,5%	8,8%	7,8%	6,6%	4,8%	3,7%	3,1%
90	10,3%	10,3%	10,1%	9,9%	9,5%	9,0%	8,3%	7,4%	6,2%	4,5%	3,5%	2,9%
100	9,8%	9,8%	9,6%	9,4%	9,0%	8,5%	7,8%	7,0%	5,9%	4,3%	3,3%	2,7%
110	9,3%	9,3%	9,2%	8,9%	8,6%	8,1%	7,5%	6,7%	5,6%	4,1%	3,2%	2,6%
120	9,0%	8,9%	8,8%	8,5%	8,2%	7,8%	7,2%	6,4%	5,4%	3,9%	3,1%	2,5%
130	8,6%	8,6%	8,4%	8,2%	7,9%	7,4%	6,9%	6,1%	5,2%	3,8%	2,9%	2,4%
150	8,0%	8,0%	7,8%	7,6%	7,3%	6,9%	6,4%	5,7%	4,8%	3,5%	2,7%	2,2%
200	6,9%	6,9%	6,8%	6,6%	6,4%	6,0%	5,5%	5,0%	4,2%	3,0%	2,4%	1,9%
300	5,7%	5,6%	5,5%	5,4%	5,2%	4,9%	4,5%	4,0%	3,4%	2,5%	1,9%	1,6%
500	4,4%	4,4%	4,3%	4,2%	4,0%	3,8%	3,5%	3,1%	2,6%	1,9%	1,5%	1,2%
750	3,6%	3,6%	3,5%	3,4%	3,3%	3,1%	2,9%	2,6%	2,2%	1,6%	1,2%	1,0%
1 000	3,1%	3,1%	3,0%	3,0%	2,8%	2,7%	2,5%	2,2%	1,9%	1,4%	1,1%	0,9%

Vastajate profiil

Joonis 1 annab ülevaate vastajate profiilist kõigi kolme sihtrühma puhul. Sissetulekukategooriad viitavad vastaja keskmisele netosissetulekule ühe leibkonnaliikme kohta kuus.

Joonis 1. Vastajate profiil (%)

UURINGU PÕHITULEMUSED

1. Teadlikkus välispoliitikast

Esimene peatükk annab ülevaate Eesti elanike teadlikkusest välispoliitikast, üldistest ja mõnedest konkreetsetest aktuaalsetest küsimustest. Selgub ka, kelle arvamust välispoliitikas enim usaldatakse ning kust teema kohta infot saadakse. Ankeedi käesolevale osale vastasid üldelanikkond ja noored.

1.1. Rahvusvaheline suhtlus ja koostöö

Joonis 2 annab esmase ülevaate, millised on Eesti elanike üldised hoiakud rahvusvahelise suhtluse ja koostöö osas. Üldelanikkonna seisukohti vaadeldes näeme esmalt, et kõikide ankeedis esitatud väidetega kiputakse laias laastus nõustuma. Väga väike on nende inimeste osakaal, kes ei oska oma arvamust antud küsimuses avaldada, ja vähe on ka neid, kes väidetega ei nõustu. **Enim ollakse nõus nende väidetega, mis puudutavad rahvusvahelise suhtluse ja koostöö olulisust Eesti jaoks:** koostöö teiste riikide ja organisatsioonidega on vajalik (98% täiesti või pigem nõus), aitab Eestil oma kogemusi jagada ja teistel õppida (98% täiesti või pigem nõus), hõlbustab Eesti ettevõtete tegevust välismaal (95% täiesti või pigem nõus) ning võimaldab kaasa rääkida olulistest rahvusvahelistes küsimustes (91% täiesti või pigem nõus). Mõnevõrra vähem inimesi, kuid siiski ilmne enamik küsitletutest, jagab seisukohta, et rahvusvaheline koostöö aitab tagada Eesti julgeolekut ja iseseisvust (89% täiesti või pigem nõus) ning aitab meil panustada maailma arengusse (88% täiesti või pigem nõus). Vähem väljendatakse aga nõusolekut nende väidetega, mis puudutavad isiklikku huvi ja kursisolekut rahvusvahelise koostöö temaatikaga. 78% vastanutest nõustub, et rahvusvaheline suhtlus ja koostöö on teemad, mis pakuvad talle sügavat huvi, samas kui ligikaudu viiendik (21%) jääb vastupidisele seisukohale. 77% Eesti elanikkonnast peab end vastava temaatikaga kursis olevaks, 20% aga mitte. Vähesed vastajad, kes oma sõnutsi välispoliitika vastu huvi ei tunne või sellega kursis ei ole, tõid välja konkreetsed põhjused, näiteks et ei tunne üldse huvi poliitika vastu, see ei puuduta neid, aega napib, tähelepanu koondub oma elu elamisele, Eestist sõltub rahvusvahelises kontekstis vähe jne.

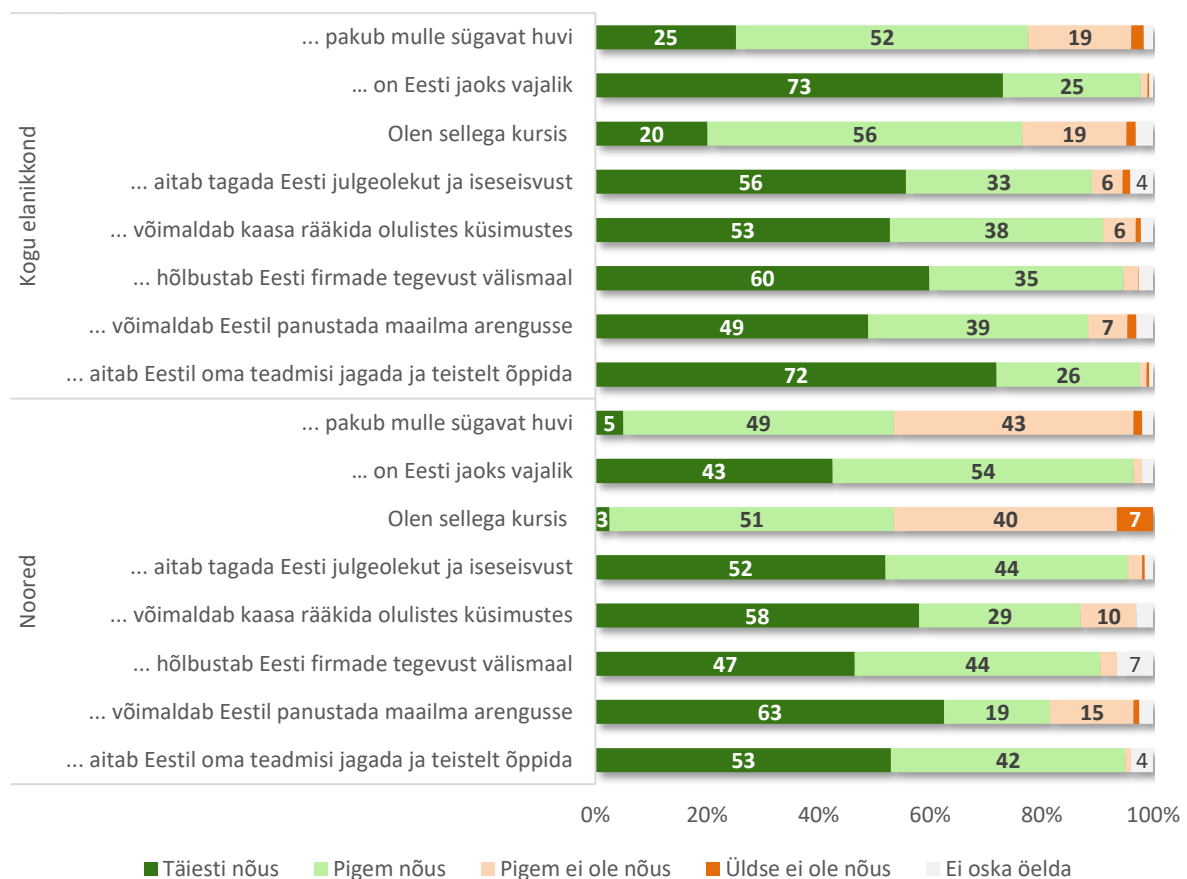
Kui enamike nimetatud väidete osas on sotsiaaldemograafilised erisused väikesed, siis oma huvi ja kursisolekut rahvusvaheliste suhete ja koostööga hindavad kõrgemaks mehed (80% ja 81% vastavate väidetega täiesti või pigem nõus), vanemaealised (eeskätt 65-75-aastased, mõlema väitega 93% täiesti või pigem nõus), kõrgemalt haritud (vastavalt 79% ja 82% täiesti või pigem nõus) ja linnades elavad inimesed (vastavalt 73% ja 72% täiesti või pigem nõus). Vaadeldes tulemusi rahvuse lõikes näeme, et mitte-eestlastest vastajad tunnevad oma sõnutsi rahvusvaheliste teemade suhtes veidi rohkem huvi (82% täiesti või pigem nõus). Samal ajal on Eesti rahvusest elanikkond enam veendunud, et rahvusvaheline koostöö aitab tagada Eesti julgeolekut ja iseseisvust (93% täiesti või pigem nõus) ning võimaldab Eestil panustada maailma arengusse (90% täiesti või pigem nõus). Regioonide lõikes väljendavad Kirde-Eesti elanikud kõige vähem huvi ja teadlikkust koostöötemaatika suhtes (vastavalt 73% ja 74% täiesti või pigem nõus), sissetulekugruppidest aga madala või keskmise sissetulekuga vastajad.

Sama küsimus esitati ka noorte uuringus. Tulemused näitavad, et nooredki kalduvad kõikide väidetega laias laastus nõustuma. Valdav enamik leiab, et rahvusvaheline koostöö on Eestile vajalik (97% täiesti või pigem nõus), aitab tagada Eesti julgeolekut ja iseseisvust (96% täiesti või pigem nõus), aitab Eestil oma teadmisi jagada ja teistelt õppida (95% täiesti või pigem nõus) ning hõlbustab Eesti ettevõtete

tegevust välismaal (91% täiesti või pigem nõus; Joonis 2). Kuid ilmnevad ka mõned erisused. Nii näiteks on **noorte seas märksa vähem neid, kellele pakub Eesti rahvusvaheline suhtlus ja koostöö teiste riikidega huvi** ja neid, kes nõustuvad väitega, et **on Eesti välispoliitikaga kursis** (mõlema väitega 54% täiesti või pigem nõus). Üksikud vastajad, kes täpsustasid, miks nad antud teemaga kursis ei ole, ütlesid, et pole selle vastu huvi tundnud.

Sotsiaaldemograafilised grupid on noorte andmestikus väikesed ja veapiir on laiemate üldistuste tegemiseks liialt suur. Tinglikult saame aga siiski öelda, et tüdrukud tunnevad oma sõnutsi rohkem huvi välispoliitika vastu (57% täiesti või pigem nõus; poistest ainult 42%) ning on sellega ka enam kursis (57% täiesti või pigem nõus; poistest ainult 37%). Pea kõikide väidete puhul kalduvad poisid ka sagedamini valima vastusevarianti „ei oska öelda“. Ootuspäraselt on huvi ja teadlikkus suuremad kõige vanemate noorte, 17-aastaste seas (vastavalt 58% ja 62% täiesti või pigem nõus). Samuti hindavad nii oma huvi kui teadlikkust rahvusvahelistest suhtlusest ja koostööst kõrgemaks mitte-eestlastest noored (vastavalt 55% ja 69% täiesti või pigem nõus) ning väga selgelt ka pigem linnades elavad noored (vastavalt 55% ja 54% täiesti või pigem nõus). Regioonide-vahelisi erisusi ei ole võimalik vaadelda, kuivõrd vastajate arv igas grupis on selleks liiga väike.

Joonis 2. Palun öelge iga väite puhul, kas Te olete sellega täiesti nõus, pigem nõus, pigem ei ole nõus või üldse ei ole nõus. Eesti rahvusvaheline suhtlus ja koostöö... (%) ; N = kõik vastajad)

1.2. Arvamusliidrid rahvusvahelistes küsimustes

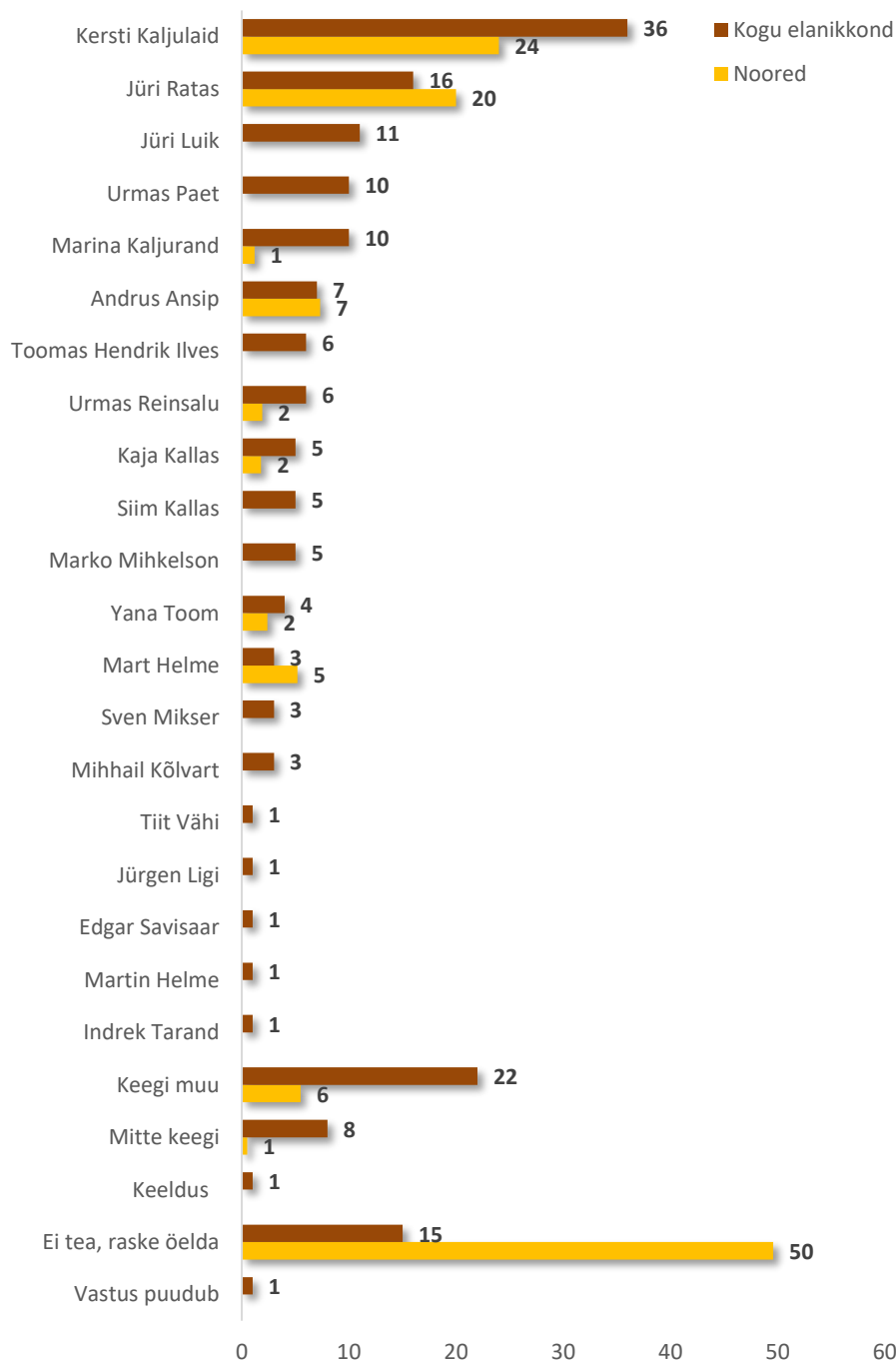
Järgmiseks paluti vastajatel nimetada, milliste Eestis tegutsevate arvamusliidrite seisukohti nad välispoliitilistes küsimustes enim usaldavad. Igale vastajale paluti öelda kuni kolm nime. Küsimus esitati lahtisel kujul, st vastusevariante ette ei antud, vaid sooviti teada respondendi spontaanseid vastusi.

Vaieldamatult **suurim arvamusliider üldelanikkonna jaoks välispoliitilistes küsimustes on Kersti Kaljulaid** (nim ka „president“, „meie president“). Kokku leidis 36% elanikkonnast, et usaldab neis küsimustes enim just presidendi arvamust (Joonis 3). Sagedamini mainiti ka peaminister Jüri Ratast (16%), kaitseminister Jüri Luide (11%) ning varasemaid välisministreid Urmas Paeti (10%) ja Marina Kaljuranda (10%). Mitmel juhul toodi välja veel Andrus Ansip (7%), Toomas Hendrik Ilves (6%), Urmas Reinsalu (6%), Kaja Kallas (5%), Siim Kallas (5%), Marko Mihkelson (5%), Yana Toom (4%), Mart Helme (3%), Sven Mikser (3%), Mihhail Kõlvart (3%), Tiit Vähi (1%), Jürgen Ligi (1%), Edgar Savisaar (1%), Martin Helme (1%) ja Indrek Tarand (1%). Ülejäänud nimed leidsid mainimist vähem kui 1%-l juhtudest ning on koondatud kategooria „keegi muu“ alla. Ka viimasesse mahtus mitmeid poliitikuid (nt Jaak Madison, Kadri Simson, Marju Lauristin, Tunne Kelam, Mart Laar jt), aga ka ajakirjanikke (nt Erkki Bahovski, Astrid Kannel), diplomaate (nt Matti Maasikas), ametnikke (nt Henrik Hololei), välispoliitikaeksperte ja -analüütikuid (nt Kalev Stoicescu, Kadri Liik, Sven Sakkov, Toomas Alatalu), ärivaldkonna esindajaid (nt Indrek Neivelt, Taavi Kotka, Urmas Sõõrumaa) ning kultuuritegelasi (nt Mihkel Mutt, Arvo Pärt).

President Kaljulaidi nimetasid olulisima arvamusliidrina pigem naised (40%), kõrgharitud (42%), aga ka madalama haridusega inimesed (40%), Eesti rahvusest vastajad (37%) ja vanusegrupp 55-64 (42%). Eranditult kõigis regioonides oli Kaljulaidi toetus arvamusliidrina kõrgeim ning sissetulekugruppidest inimeste seas, kelle hinnanguline sissetulek jääb pigem keskmisele või kõrgemale tasemele, vahemikku 801-1400 eurot (42%). Mitte-eestlastest respondentide seas oli keskmisest enam aga neid, kes ei osanud küsimusele vastata (19%) või ei usalda oma sõnutsi kedagi (16%). Populaarsemate nimede hulgas leiab mitte-eestlaste vastuses lisaks presidendile siiski Jüri Ratase (14%), Yana Toomi (10%) ja Mihhail Kõlvarti (6%).

Noorte uuringus laekus erinevaid spontaanseid nimesid märksa vähem ning **koguni pooled** vastanutest (50%) **ei osanud ühtki nime nimetada** (Joonis 3). Eeskätt jäi sisuline vastus andmata noorimal vanusegrupil, st 15-aastastel (69%), ja ka Eesti rahvusest (56%, mitte-eestlastest vaid 32%) ning linnades elavatel noortel (52%). Ka noorte hulgas osutus aga **populaarseimaks arvamusliidriks siiski Kersti Kaljulaid** (24%), kellele järgnes Jüri Ratas (20%). Seejuures on president, aga ka peaminister, usaldusväärsed arvamusliidrid just mitte-eestlastest noorte jaoks (vastavalt 39% ja 24%), samas kui eestlased tõid välja rohkem erinevaid nimesid. Mainimist leidsid noorte poolt näiteks ka Andrus Ansip (7%), Mart Helme (5%), Yana Toom (2%), Urmas Reinsalu (2%) ja Kaja Kallas (2%). Ülejäänud nimede esinemissagedus jäi alla 2% (nt Jaak Madison, Marina Kaljurand, Jevgeni Ossinovski jt). 0,5% noortest väitis, et ei usalda välispoliitilistes küsimustes mitte kedagi.

Joonis 3. Palun nimetage tuntud isikuid Eestis, kelle arvamust Te rahvusvahelistes küsimustes enim usaldate. (%) N = kõik vastajad)

1.3. Eesti panustamine maailmas

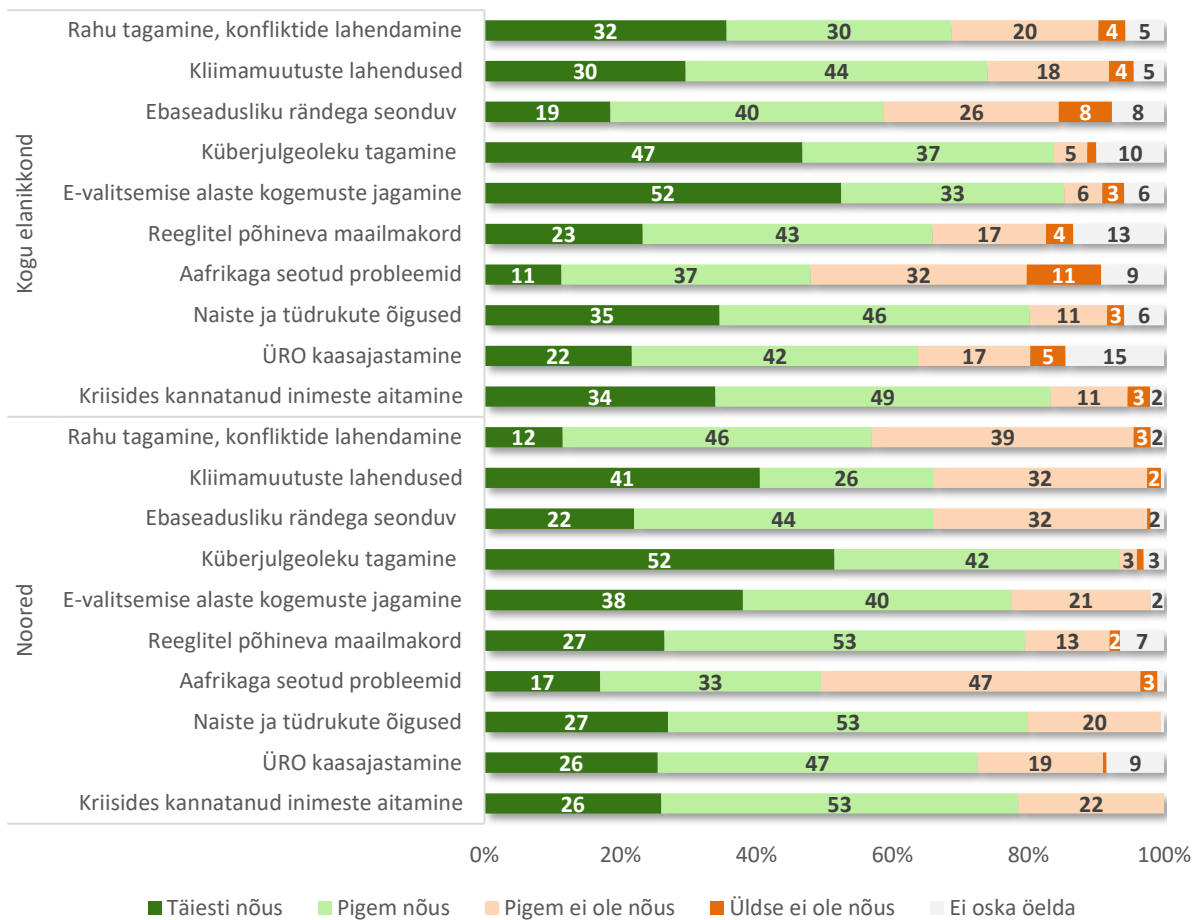
Uuringus paluti vastajatel hinnata, milliste tegevuste kaudu saab Eesti nende meelest maailmas enim panustada. Tulemused on toodud [Joonisel 4](#) ja näitavad, et üldelanikkonna hinnangul **peitub Eesti potentsiaal eeskätt kogemuste jagamises e-valitsemise** (85% täiesti või pigem nõus) ja **küberjulgeoleku vallas** (84% täiesti või pigem nõus), samuti kriisikollete abistamises (83% täiesti või pigem nõus) ning naiste ja tüdrukute õiguste edendamises ja toetamises (80% täiesti või pigem nõus). Kõige vähem aga usutakse, et Eesti saab abi pakkuda Aafrikaga seotud probleemide lahendamisel (48%

täiesti või pigem nõus). Tegevused, mille puhul oma arvamust kõige sagedamini avaldada ei osatud, hõlmavad ÜRO kaasajastamist (15% ei oska öelda) ja reeglitel põhineva maailmakorra toimimisele kaasa aitamist (13% ei oska öelda). Olgugi, et teatud hulgal jäävad need valdkonnad hoomamatuks, usub siiski umbkaudu kaks inimest kolmest, et ka siin saab Eesti oma panuse anda (vastavalt 64% ja 66% täiesti või pigem nõus).

Soolises võrdluses kaldusid mehed pisut enam nõustuma, et Eesti saab maailmas panustada küberjulgeoleku vallas (87% täiesti või pigem nõus), samas kui naised mainisid keskmisest sagedamini kliimamuutuste lahendamist (78% täiesti või pigem nõus) ja rahu tagamist (76% täiesti või pigem nõus). Vanemad vanusegrupid näevad Eesti abistamispotentsiaali eeskätt rahu tagamises ja kriisipiirkondade abistamises, samas kui nooremad tõid keskmisest sagedamini välja e-valitsemise ja küberjulgeoleku valdkonnad, samuti rändetemaatika, ÜRO kaasajastamise ja reeglipõhise maailmakorra toimimise. Kliimaküsimustes saaks Eesti panustada nii noorte (15-34 a) kui ka vanemaealiste (65+) meelest. Kõrgharitud respondendid leidsid, et Eesti saaks kaasa rääkida eeskätt küberjulgeoleku ja e-valitsemise vallas (vastavalt 93% ja 92% täiesti või pigem nõus), madalama haridustaseme esindajad aga tõid keskmisest sagedamini välja kliimaküsimused (83% täiesti või pigem nõus), reeglitel põhinevat maailmakorra (76% täiesti või pigem nõus) ja Aafrikaga seotud probleemid (61% täiesti või pigem nõus). Mitte-eestlased olid eestlastega võrreldes kõigis kümnes kategoorias vähem veendunud, et Eesti saaks selles olulisel määral panustada. Suurimaks osutus rahvusgruppide vaheline erisus reeglitele põhineva maailmakorra toimimise kategoorias, kus 72% eestlastest ja vaid 53% mitte-eestlastest uskus, et Eestil on siin oluline roll mängida. Enamikes kategooriates kaldusid keskmise ja eriti kõrgema sissetulekuga inimesed olema optimistlikumad, et Eesti saab nendes valdkondades kaasa rääkida. Madalama sissetulekuga inimesed olid pigem veendunud, et Eesti saab panustada nõ traditsioonilistes valdkondades nagu rahu tagamine, kriisikollete abistamine jne. Linna- ja maaelanike vahel märkimisväärsed erisusi ei ilmnenu.

Noorte jaoks on ülekaalukalt peamine tegevus, millega Eesti saab maailmas panustada, **küberjulgeoleku tagamine** (94% täiesti või pigem nõus; Joonis 4). Võrdluseks, kogu elanikkonnas oli selle vastuse esinemissagedus märksa madalam (84% täiesti või pigem nõus). Küberjulgeoleku vallas tegutsemises nägid potentsiaali eeskätt Eesti rahvusest (94%, mitte-eestlastest vaid 83%) ja maapiirkondades elavad noored (96%). Küllalt sageli mainiti noorte uuringus veel, et Eesti saab abiks olla reeglitel põhineva maailmakorra toimimisele kaasa aidates (80% täiesti või pigem nõus; kogu elanikkonnast vaid 66%), naiste ja tüdrukute õigusi edendades (80% täiesti või pigem nõus), kriisides kannatanud inimesi aidates (79% täiesti või pigem nõus) ning e-valitsemise alaseid kogemusi jagades (78% täiesti või pigem nõus). Kõige vähem aga nõustuti, et Eesti saaks panustada Aafrikaga seotud probleemide lahendamisse (50% täiesti või pigem nõus) ning rahu tagamisse (57% täiesti või pigem nõus). Vähemal määral kui kogu elanikkond nõustusid noored sellega, et Eesti saaks kaasa aidata kliimaprobleemide lahendamisele (66% täiesti või pigem nõus).

Joonis 4. Kas järgmiste tegevuste kaudu saab Eesti Teie meelest maailmas panustada? (%; N = kõik vastajad)

1.4. Infokanalid välispoliitika küsimustes

Vastajatelt päriti, millistest kanalitest nad välispoliitika kohta informatsiooni saavad. Iga respondent võis anda kuni kolm vastust. Küsimus esitati lahtisel kujul ilma etteantud vastusevariantidena, mistõttu laekus vastuseid nii konkreetsete väljaannete (nt Postimees, Delfi) kui ka meediumide (nt televisioon, ajaleht) kohta laiemalt. Mitmel juhul ei olnud võimalik eristada, kas silmas on peetud näiteks väljaande paber- või elektroonilist formaati (nt Postimees), kas seda jälgitakse telest, raadiost või veebist (nt ERR), või millises keeles konkreetset kanalit tarbitakse (nt ETV, Delfi). Lisaks on erinevad kanalid tänasel meediamaastikul üha enam läbi põimunud. Vastused on koondatud gruppidesse originaalsõnastuse alusel.

Kõige sagedamini nimetati kogu elanikkonnas välispoliitika-alase infoallikana internetti (49%, Joonis 5), täpsustamata, milliseid lehekülgi või portaale täpselt jälgitakse. Kuigi 5% vastajatest tõi eraldi välja sotsiaalmeedia või mõne konkreetse sotsiaalmeediakanali (nt Twitter, YouTube, Facebook), ei saa välistada, et ka üldkategooria „internet“ all peeti osaliselt silmas sotsiaalmeediat. Ootuspäraselt mainisid internetti olulise infoallikana sagedamini nooremad vanuserühmad (nt 61% 25-34-aastastest ja 67% 35-44-aastastest), aga ka keskmise või kõrgema haridusega inimesed (vastavalt 53% ja 50%), linnades elavad inimesed (51%) ja keskmise või kõrgema sissetulekuga vastajad.

Laialt levinud viis välispoliitika-alast teavet saada on televisioon, seda nii üldises mõttes (43%) kui ka konkreetsed telekanalid, näiteks ETV (sh ETV2 ja ETV+, kokku 24%), Kanal 2 (5%) ja TV3 (sh TV3+, kokku 4%). Mainimist leidsid ka konkreetsed saated, näiteks Aktuaalne Kaamera (3%) ja Välisilm (0,5%, kodeeritud ETV alla). Televisiooni üldise kategooriana mainisid enim keskealised ja vanemad (nt 50% 45-64-aastastest) ning maapiirkondade elanikud (48%).

Trükiajakirjandust üldiselt nimetas ühena peamistest infoallikatest 25% ja raadiot 24% vastajatest. Mõlemaid mainisid sagedamini vanemaealised, Eesti rahvusest ning maapiirkondades elavad inimesed. Lisaks toodi paljudel juhtudel välja konkreetsed meediakanalid, näiteks ERR (12%), Postimees (sh nii veebis kui paberil, nii eesti- kui venekeelne, kokku 10%) ja Delfi (nii eesti- kui venekeelne, kokku 8%). Muude eestikeelsete trükiväljaannete alla (kokku 3%) mahtusid näiteks Eesti Päevaleht, Õhtuleht, Äripäev, Eesti Ekspress jne. Eestikeelsetest raadiojaamadest leidis kõige sagedamini mainimist Vikerraadio (2%), ülejäänud raadiokanaleid nimetati vähem kui 1%-l juhtudest ja need on koondatud kategooriasse „muud Eesti raadiokanaliid“ (nt Raadio 4, Kuku Raadio).

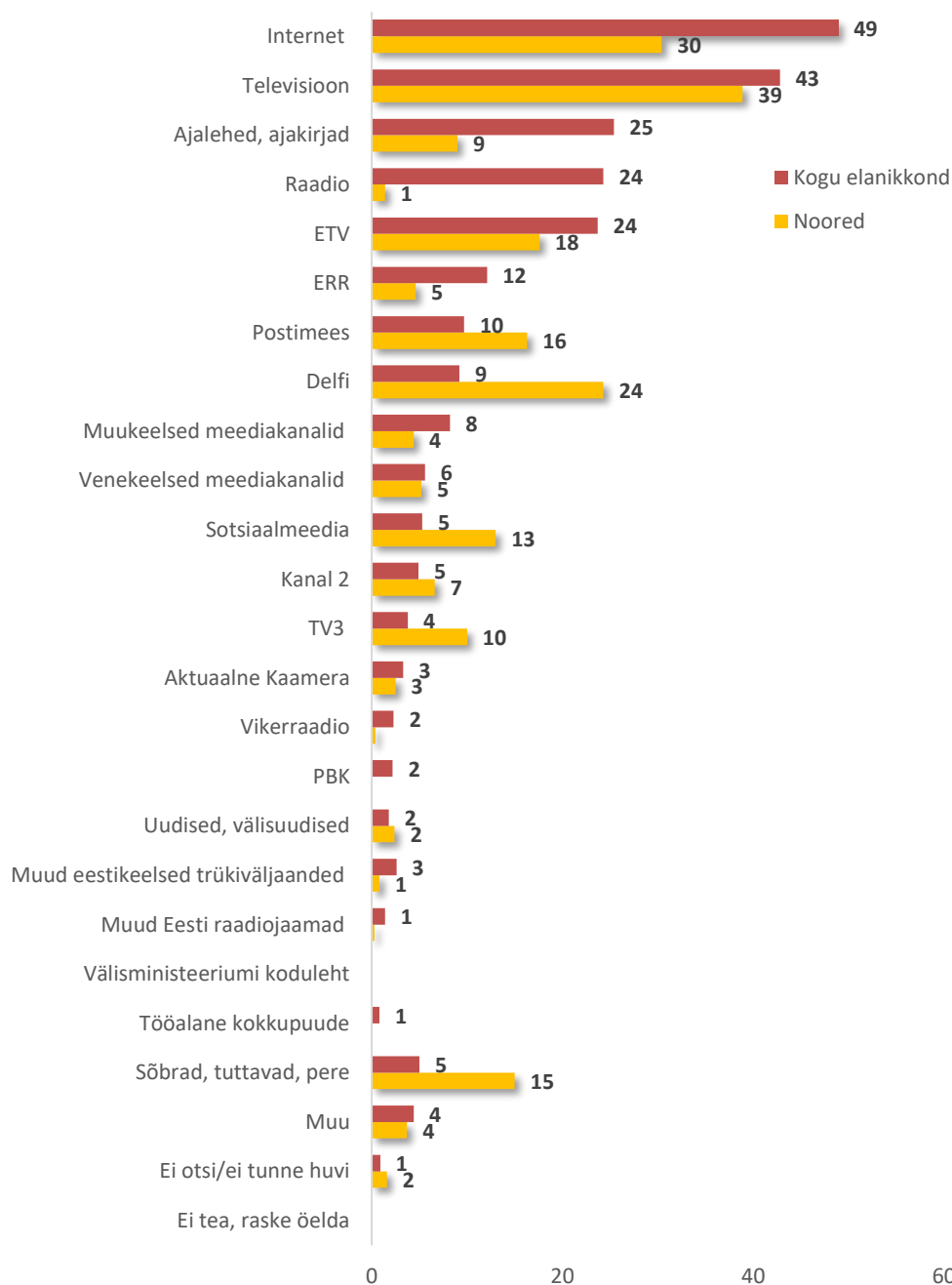
Küllalt sageli nimetati olulisemate infoallikate seas ka muukeelseid meediakanaleid. Venekeelsetest osutus populaarseimaks PBK (2%), ülejäänud on koondatud kategooria „venekeelsed meediakanaliid“ alla (kokku 6%) ja sisaldasid vastuseid nagu „vene kanalid“, „vene uudised“, konkreetsemalt Pervõi Kanal, NTV Mir, Ren TV, Rossija Today, RTR, Rossija 24 jne. Kategooria „muukeelsed meediakanaliid“ (kokku 8%) sisaldab vastuseid nagu Euronews, BBC, CNN, aga ka „soome kanalid“, Deutsche Welle, France24, Al Jazeera, trüki- või veebiväljaandeid nagu The Guardian, The Telegraph, The Economist, Politico, Financial Times, The New York Times jne.

Lisaks massimeediale saadakse välispoliitika-alast teavet veel sõpradelt, tuttavatelt ja pereliikmetelt (5%) või tööalase kokkupuute kaudu (1%). Välisministeeriumi kodulehte nimetas spontaanselt 0,1% vastajatest. 1% aga ütles, et ei jälgi vastavat infot üldse või ei tunne välispoliitika vastu huvi.

Noorte uuringus kõlas vastusena kõige sagedamini **televisioon** (39%), teisele kohale asetus **internet** üldise kategooriana (30%; joonis 5). Siiski ei saa väita, justkui kasutaksid noored internetti infoallikana vähem kui televisiooni, sest märksa rohkem kui kogu elanikkonnas toodi välja konkreetseid veebikanaleid, näiteks Delfi (nii eesti kui vene keeles, kokku 24%). Märksa sagedamini kui üldelanikkonnas mainiti ka sotsiaalmeediat (13%), konkreetsetest kanalitest peamiselt YouTube, aga ka Facebook, Twitter, Reddit ja 4chan. 16% noortest ütles, et saab välispoliitika-alast teavet Postimehest; võib arvata, et vähemalt osaliselt on ka siin mõeldud veebilehte. Rohkem kui kogu elanikkonnas leidsid mainimist veel sõbrad-tuttavad (15%) ja TV3 (10%). Leidis aga ka meediume, mida noored kasutavad märksa vähem kui elanikkond tervikuna. Kõige drastilisemad erisused ilmnisid raadio puhul, mida nimetas 24% üldelanikkonnast ja vaid 1% noortest. 0,4% noortest nimetas küll ka Vikerraadiot eraldi, ent selge on, et raadio noorte peamiste infoallikate hulka ei kuulu. Samuti on madal trükiajakirjanduse jälgimise määr, mida üldise kategooriana tõi välja ainult 9% noortest (vrld 25% kogu elanikkonnast).

Kuivõrd erinevaid vastusekategooriaid oli väga palju ja neid kokku koondada keeruline, siis kuigi selgeid sotsiaaldemograafilisi mustreid välja tuua ei saa. Laias laastus võib aga öelda, et noorimad vastajad (15-aastased) kalduvad eelistama televisiooni, pisut vanemad (16-17-aastased) seevastu internetti. Eesti noored mainisid sagedamini Delfit, mitte-eestlastel aga internetti üldisemalt, samuti televisiooni. Maapiirkondades on televisioon märksa olulisem infoallikas kui linnas.

Joonis 5. Palun nimetage kuni kolm kanalit, kust saate peamiselt informatsiooni välispoliitika kohta. (%; N = kõik vastajad)

1.5. Diplomaatia

Diplomaatia-teemaliste küsimuste sissejuhatuseks paluti vastajatel öelda, mis neil spontaanselt seostub sõnaga „diplomaat“. Küsimus esitati avatud kujul, ilma etteantud vastusevariantideta. Iga vastaja võis nimetada kuni kolm sõna. Enamasti meenus respondentidele **mõni positiivne omadussõna, mis nende silmis diplomaati iseloomustab, või ülesanne, mida diplomaaditööga seostatakse**. 18% üldelanikkonnast tõi esmase seosena välja märksõnad nagu tarkus, arukus, haritus, intelligentsus (Joonis 6). 16% nimetas Eesti riigi või Eesti huvide esindamist välismaal, 12% läbirääkimisi

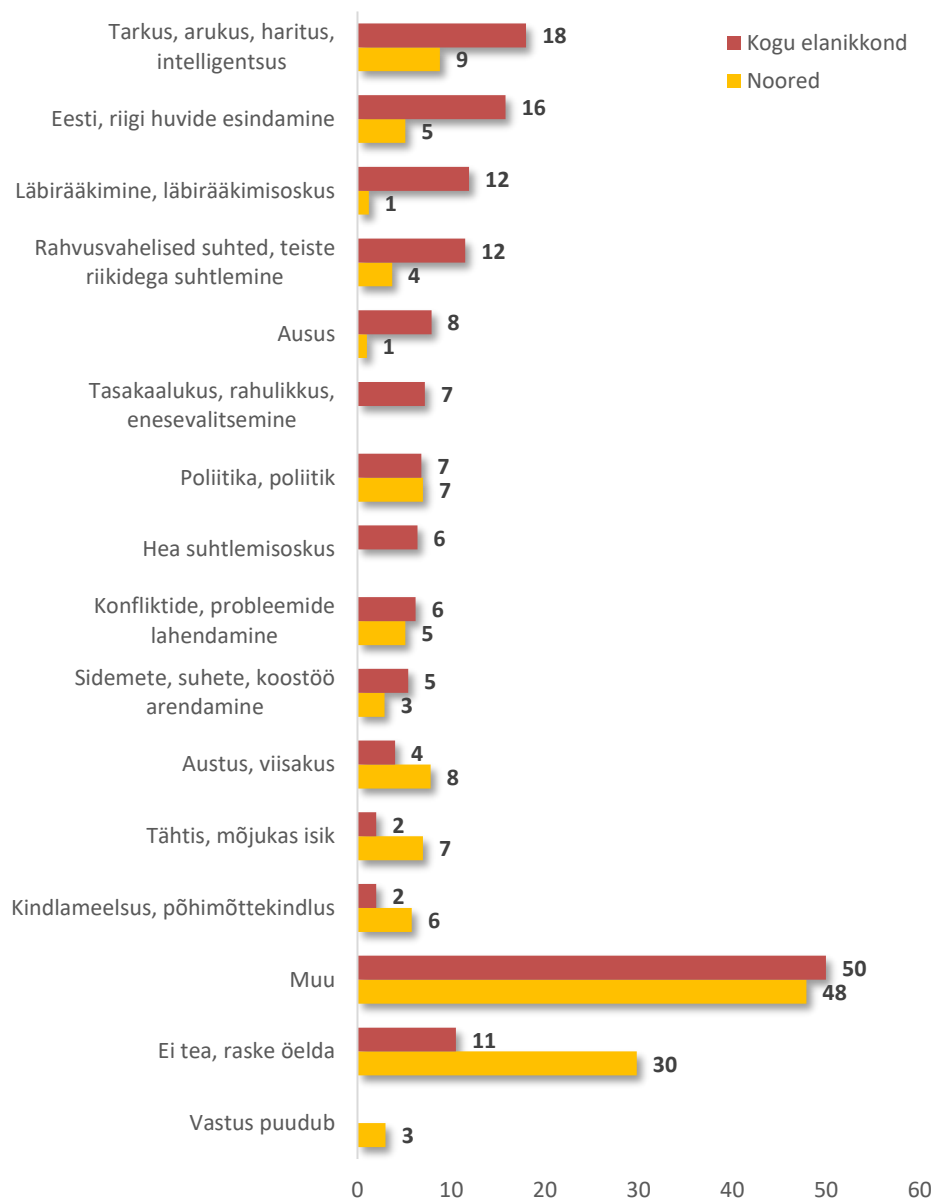
või läbirääkimisoskuseid ja 12% rahvusvahelisi suhteid või teiste riikidega suhtlemist. Järgnesid sellised märksõnad nagu ausus (8%), tasakaalukus, rahulikkus, enesevalitsemine (7%), poliitika või poliitik (6%), hea suhtlemisoskus (6%), konfliktide ja probleemide lahendamine (6%) ning sidemete ja suhete loomine (5%). Ülejäänud sisulisi vastuseid esines vähem kui 5%-l juhtudest ja enamik neist on joonisel koondatud kategooria „muu“ alla (va üksikud, mida on võrreldud noorte sagedamini esinenud vastustega). Alla 5% vastajatest nimetas seostena näiteks austust ja viisakust, esinduslikkust, korrektsust, töökust, diplomaatilist puutumatus, keelteoskust, erapooletust, Eesti kodanike abistamist välisriigis, eneseväljendusoskust, solidsust, koostööle suunatust, patriotismi, portfelliga meest või diplomaadikohvrit jne. Alla 1% respondentidest tõi välja märksõnad nagu kavalus, paindlikkus, välisminister või Välisministeerium, julgeolek või turvalisus, delikaatsus, vaoshoitus, hea inimesetundmine jne. Nimetati ka konkreetseid isikuid, näiteks Marina Kaljurand (1,8%), Lennart Meri (0,8%), Toomas Hendrik Ilves (0,4%), Mart Helme (0,4%), Jüri Luik (0,3%), Jaak Jõerüüt (0,2%), Kersti Kaljulaid (0,2%) ja Ernst Jaakson (0,1%). Negatiivsetest seostest toodi esile märksõnu nagu soolapuhuja, keerutaja, tühja jutu rääkija, kahepalgeline (kokku 1,4%). 1,3%-l seostusid sõnaga „diplomaat“ raha, võim ja rikkus.

Kuivõrd erinevaid võimalikke vastuseid oli väga palju, siis selgeid sotsiaaldemograafilisi mustreid antud küsimuse puhul välja ei joonistu. Võib vaid öelda, et noorim ja vanim vanuserühm ei osanud keskmisest sagedamini küsimusele vastata (16% 15-24-aastastest ja 20% vanuserühmast 75+), samuti madalama haridustaseme esindajad (28%), maapiirkondade elanikud (14%) ja madalaima sissetulekuga vastajad (17% sissetulekugrupist kuni 500 eurot²).

Sama küsimus spontaansete seoste kohta sõnaga „diplomaat“ esitati ka noorte uuringus. Vastustest selgub, et sagedasemad seosed noorte jaoks on, nagu elanikkonnast tervikunagi, erinevad iseloomuomadused: **tarkus ja arukus** (9%) ning **austus ja viisakus** (8%; joonis 6). Levinud seosed olid ka tähtis või mõjukas isik (7%), poliitika või poliitik (7%), kindlameelsus (6%), Eesti riigi esindamine (5%) ning konfliktide ja probleemide lahendamine (5%). Ülejäänud vastuseid esines vähem kui 5%-l juhtudest. Negatiivsetest seosest mainis 0,8% kahepalgelisust või tühja jutu rääkimist; 2%-l seostusid diplomaatiaga raha, võim ja rikkus. Konkreetseid isikuid välja ei toodud. Märksa rohkem kui elanikkonnas keskmiselt oli noorte hulgas taas neid, kes ei osanud küsimusele vastata (30%, üldelanikkonnas 11%). Selles kategoorias olid enim esindatud poisid (41%, tüdrukutest ainult 18%), noorimad vastajad (koguni 54% 15-aastastest), eestlased (39%, mitte-eestlastest ainult 3%) ning maapiirkondade noored (41%, linnaelanikest 25%).

² Siin ja edaspidi viitab sissetulek vastaja keskmisele netosissetulekule leibkonnaliikme kohta kuus.

Joonis 6. Mõeldes sõnale „diplomaat“, millised märksõnad Teile esmalt meenuvad? (%; N = kõik vastajad)

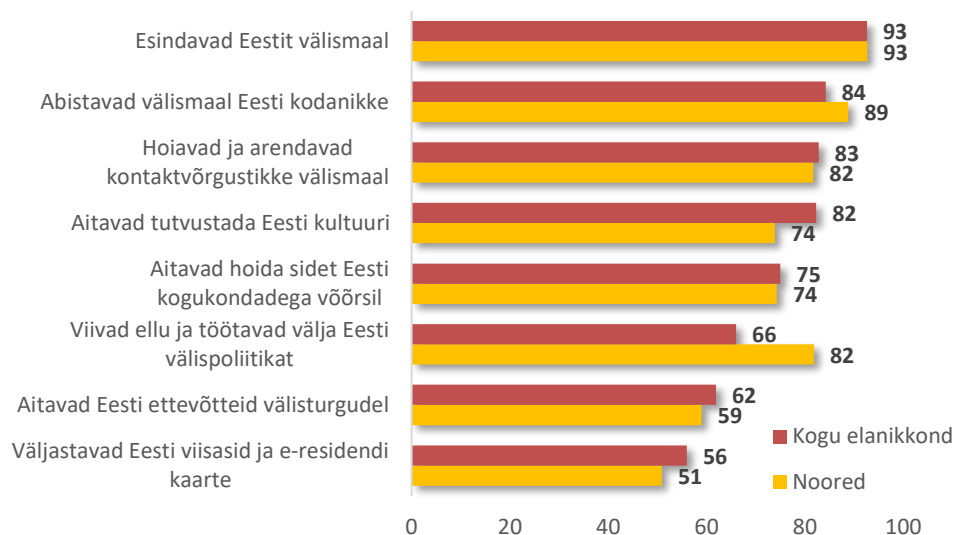

Ankeet sisaldas ka rida väiteid diplomaaditöö kohta, mille puhul vastajailt päriti, kas nad teavad, et Eesti diplomaadid sellega tegelevad. Kõige paremini on üldelanikkond oma sõnutsi kursis sellega, et **Eesti diplomaadid esindavad Eestis välismaal** (93%, Joonis 7). Enam kui 80% teadis ka, et diplomaadid abistavad välismaal Eesti kodanikke (84%), hoiavad ja arendavad kontaktvõrgustikke välismaal (83%) ja aitavad tutvustada Eesti kultuuri (82%). Pisut madalam oli teadlikkus sellest, et diplomaadid aitavad hoida sidet Eesti kogukondadega võõrsil (75%), viivad ellu ja töötavad välja Eesti välispoliitikat (66%) ning aitavad Eesti ettevõtjaid välisurgudel (62%). Kõige vähem teati, et diplomaadid väljastavad Eesti viisasid ja e-residendi kaarte (56%). Tulemuste tõlgendamisel tuleb silmas pidada, et need numbrid peegeldavad vastajate endi hinnanguid oma teadlikkusele ning et tegelikud määrad võivad olla veidi madalamad.

Sihtrühmade-vahelised erisused vastustes olid küllalt väikesed. Üldise tendentsina võib välja tuua, et nooremad vastajad on diplomaaditöö erinevate aspektidega vähim kursis, sama võib öelda ka mitte-eestlaste kohta. Regioonide lõikes paistis madala subjektiivse teadlikkuse poolest mitme väite puhul silma Lõuna-Eesti.

Ka noored hindasid oma teadlikkust Eesti diplomaatide tööst kõrgeimaks selles aspektis, mis puudutab **Eesti esindamist välismaal** (93%, Joonis 7). Nagu ka elanikkonnas tervikuna, oldi oma sõnutsi kõige vähem kursis sellega, et diplomaadid väljastavad Eesti viisasid ja e-residendi kaarte (51%). Võrreldes elanikkonnaga keskmiselt olid noored märksa enam kindlad, et diplomaadid viivad ellu ja töötavad välja Eesti välispoliitikat (82%, üldelanikkonnast 66%). Pisut vähem aga teati, et diplomaadid aitavad tutvustada Eesti kultuuri (74%, üldelanikkonnast 82%).

Joonis 7. Kas Teile teadaolevalt Eesti diplomaadid... (nõustujate %; N = kõik vastajad)

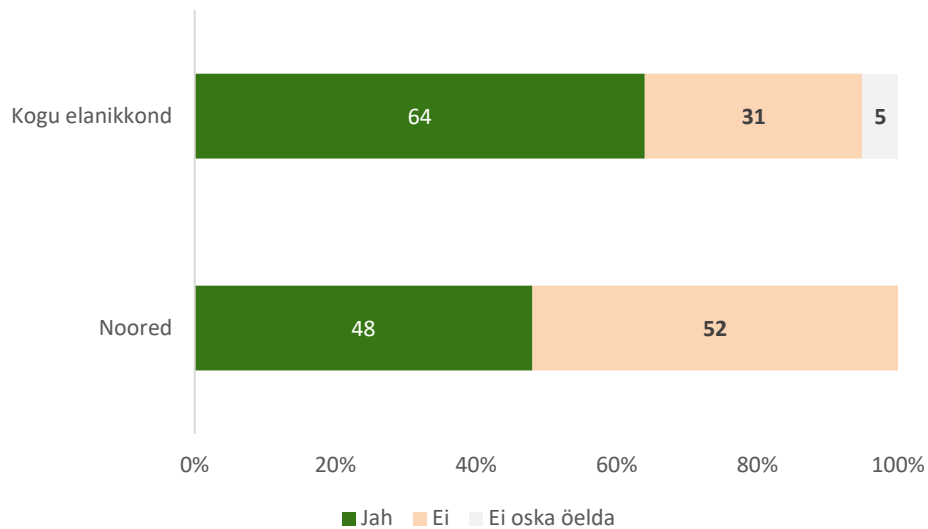

1.6. Aktuaalsed küsimused

Teadlikkuse-alase küsimusteploki lõpetuseks esitati vastajatele kaks küsimust teemadel, mis olid uuringu läbiviimise hetkel aktuaalsed. Kõigepealt päriti, kas respondent on kursis, et **Eesti on alates 1. jaanuarist 2020 ÜRO Julgeolekunõukogu valitud liige**. **64% üldelanikkonnast seda oma sõnutsi teadis**, 31% ei teadnud ja 5% ei osanud vastust anda (Joonis 8). Tulemuste tõlgendamisel tuleb taas silmas pidada, et selliste küsimuste puhul võib esineda nõ sotsiaalselt heakskiidetud vastuse andmist, mistõttu tegelik teadlikkuse määr võib olla madalam. Oma kursisolekut nimetatud faktiga kinnitasid keskmisest sagedamini vanemaealised inimesed (81% 65-74-aastastest ja 84% üle 74-aastastest), kõrgemalt haritud (71%), Eesti rahvusest inimesed (69%) ja kõrgema sissetulekuga vastajad (72% sissetulekugrupist üle 1400 euro).

Noortest teadis oma hinnangul 48%, et Eesti on käesolevast aastast ÜRO Julgeolekunõukogu valitud liige – märksa madalam näitaja kui elanikkonnas keskmiselt (Joonis 8). **52% seda ei teadnud** ja 0,1% ei osanud küsimusele vastata. Madalam oli teadlikkus sellest faktist tüdrukute seas (56% ei teadnud) ning 17-aastaste (71% ei teadnud), mitte-eestlaste (59% ei teadnud) ja linnanoorte (56%) hulgas.

Joonis 8. Kas Te teate, et Eesti on alates 1. jaanuarist 2020 ÜRO Julgeolekunõukogu valitud liige? (%; N = kõik vastajad)

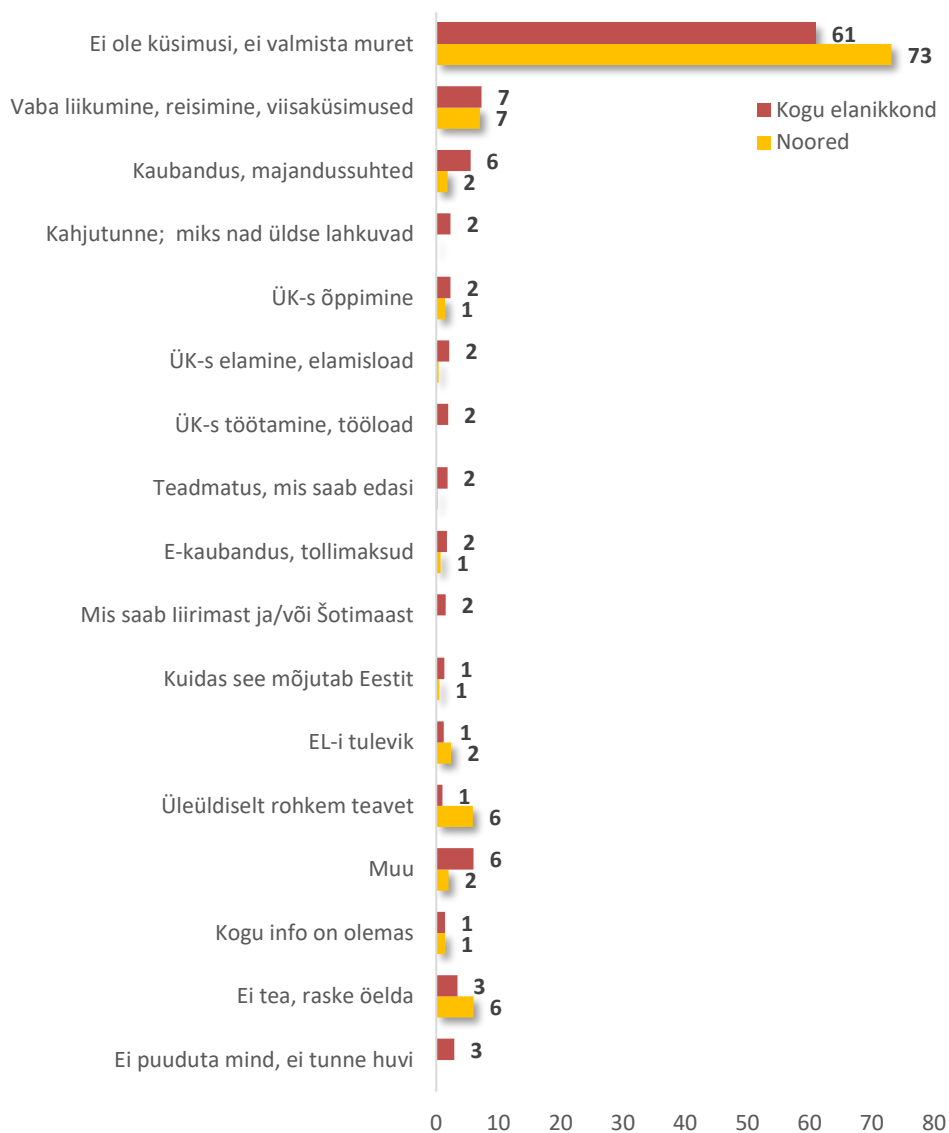

Teine aktuaalne välispoliitiline küsimus, mis ankeedis kajastust leidis, puudutas Ühendkuningriikide plaanitatavat lahkumist Euroopa Liidust. Vastajailt päriti, kas Brexitiga seoses on mõni küsimus, mis neile muret valmistab ja mille kohta nad täiendavat teavet sooviksid. Vastustest ilmnes, et **valdavale enamikule Eesti elanikkonnast Brexit muret ei valmista ja täpsustavaid küsimusi sellega seoses ei ole** (61%, [Joonis 9](#)). Teatud hulk murekohti siiski ilmnes. Sagedamini nimetati vaba liikumise, reisimise ja viisadega seonduvat (nt kas peale Brexitit on Ühendkuningriikidesse sõitmiseks vaja viisat) (7%) ja edasisi kaubandus- ja majandussuhteid (6%). Küsitlusandmed näitavad, et reisimisega seonduvad teemad tekitavad küsimusi eeskätt noorematele vastajatele (22% 19-24-aastastest), tulevaste kaubandus- ja majandussuhete üle murravad aga enim pead noored täiskasvanud (13% 25-34-aastastest). Madalama sissetulekuga inimesed ütlesid pisut sagedamini, et neil Brexiti kohta täiendavaid küsimusi pole (62-63% sissetulekugrupidest kuni 500 eurot ja 501-800 eurot). Keskmise sissetulekuga inimesed olid ülekaalus nende seas, kellele tekitab küsimusi reisimisega seonduv (13% sissetulekugrupist 801-1400 eurot) ning keskmise ja kõrgema sissetulekuga inimesed nende hulgas, keda huvitavad majandus ja kaubandussuhted (9% sissetulekugrupidest 801-1400 eurot ja üle 1400 euro).

Ülejäänud vastuseid esines vähem: 2% väljendas kahjutunnet, et britid Euroopa Liidust üldse lahkuvad, 2% tundis muret seal töötavate, 2% seal elavate ja 2% seal õppivate eestlaste pärast. Veel 2% meelest on tegemist üleüldise suure segadusega, kus pole kindel, mis edasi saab. 2% tundis aga väga konkreetset muret internetikaubanduse pärast, olemata kindel, kas Suurbritanniast tooteid tellides hakkavad nüüd lisanduma tollimaksud, kas tellimisprotsess muutub ajakulukaks, kalliks jne. 2% oli ka neid eestimaalasi, kes väljendasid muret, mis saab peale Brexitit Iirimaa ja/või Šotimaast. Euroopa Liidu tulevikuga seoses tunneb 1% muret liidu võimaliku lagunemise või nõrgenemise pärast ning 0,7% mõtiskleb selle üle, kuidas brittide lahkumine mõjutab Euroopa Liidu eelarvet (vastused, mis esinesid vähem kui 1%-l juhtudest, on koondatud kategooria „muu“ alla). 0,4% ütles, et Ühendkuningriigid teevad liidust väljudes õigesti ning on sellega eeskujuks ka teistele. 3% aga väitis, et ei tunne teema vastu üldse mingit huvi.

Noorte hulgas oli elanikkonnaga keskmiselt võrreldes veelgi enam neid, kellele **Brexit muret ei valmista** (73%, Joonis 9) – nii ütlesid sagedamini noorimad vastajad (89% 15-aastastest) ja eestlased (76%). Põletavamate küsimuste seas toodi siiski välja reisimise ja viisadega seonduv (7%), 6% soovis üleüldiselt rohkem teavet Brexiti kohta. Vaid 1% mainis õppimisvõimalustega seonduvat.

Joonis 9. Peale 2016. aasta rahvahääletust valmistuvad Ühendkuningriigid Euroopa Liidust lahkuma. Kas Brexitiga seoses on mõni küsimus, mis Teile muret valmistab ja mille kohta rohkem teavet sooviksite? (%; N = kõik vastajad)

2. Konsulaarteenused

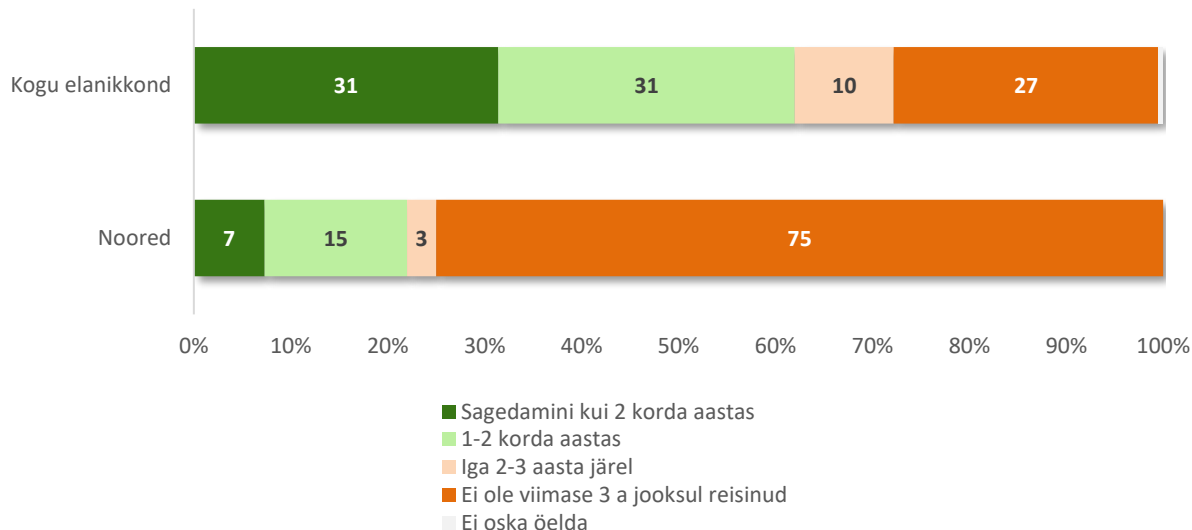
Järgnev peatükk annab ülevaate Eesti elanike reisimisharjumustest, sellest, milliseid ettevalmistusi reisimiseks tehakse, ja konsulaarteenuste kasutamisest. Ankeedi sellele osale vastas üldelanikkond ja noored.

2.1. Reisimisharjumused

Eesti elanikud reisivad oma sõnutsi välismaale keskmiselt 1-2 korda aastas (31%) või rohkem kui 2 korda aastas (31%, Joonis 10). Sagedaste, mitu korda aastas välismaale reisijate hulgas kipub üldjoontes olema rohkem mehi (36%), noori ja keskealisi inimesi (ca 40% 15-54-aastastest), kõrgharitud (40%), linnade (35%) ja regioonide võrdluses Põhja-Eesti elanikke (40%). Suurema sissetulekuga vastajad on ootuspäraselt sagedasemad reisijad (63% kõrgeimast sissetulekugrupist reisib mitu korda aastas). Kokku 10% on neid inimesi, kes reisivad välismaale iga 2-3 aasta tagant ja 27% ei ole viimase kolme aasta jooksul Eestist väljaspoole reisinud.

15-17-aastastest noortest ei ole 75% viimase kolme aasta jooksul (iseseisvalt) välismaale reisinud (Joonis 10). 15% reisib välismaale keskmiselt 1-2 korda aastas ja 7% sagedamini. Välismaale reisinuid oli enam tüdrukute hulgas (35%), vanimas vanuserühmas (48% 17-aastastest) ja linnanoorde (31%) seas.

Joonis 10. Kui sageli Te keskmiselt välismaale reisite? (%; N = kõik vastajad)

Neilt, kes viimase kolme aasta jooksul (iseseisvalt) välisreise teinud ei ole, ülejäänud reisimise ja konsulaarteenuste teemalisi küsimusi ei küsitud. Nii vastas järgnevatele küsimustele 724 inimest üldelanikkonna valimist ja 50 noort.

Järgmiseks loeti vastajatele ette rida allikaid ja päriti, milliseid neist nad reisi planeerimisel info kogumiseks kasutavad. Üldelanikkonna uuringust selgus, et **kõige enam kasutatavad teabeallikad on internetiotsing ning suhtlus tuttavate, sõprade või pereliikmetega** (mõlemaid kasutab alati või vahetevahel 89% vastajaskonnast, Joonis 11). Seejuures kasutab koguni 73% internetti alati, samas kui

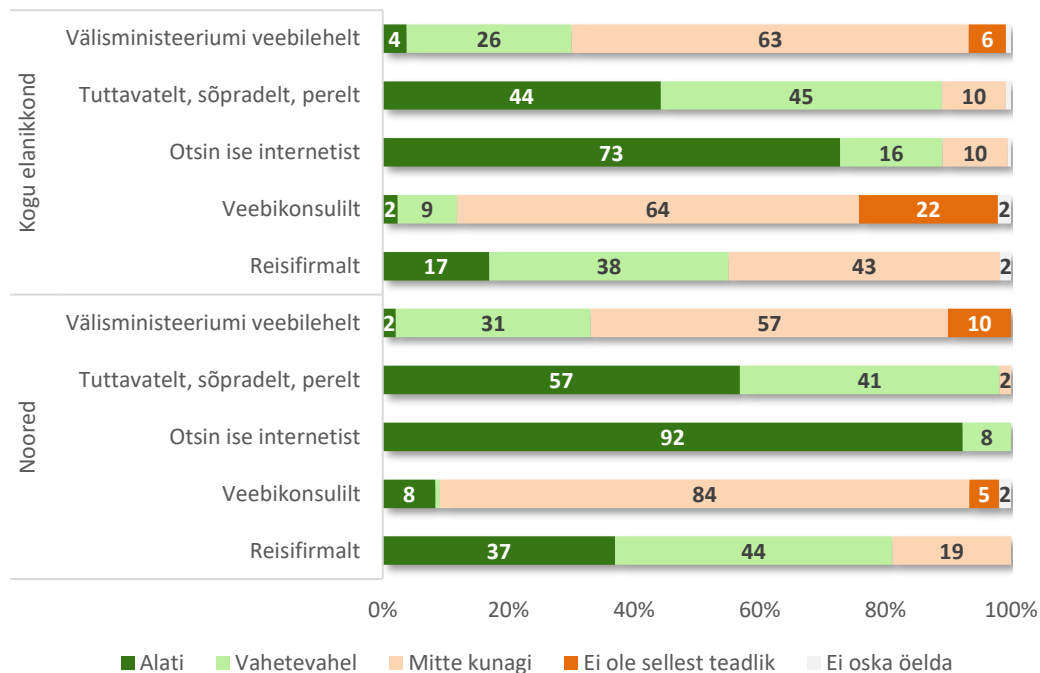
lähedastelt saab alati nõu 44%. Küllalt palju on ka neid inimesi, kes saavad reisi planeerimisel teavet reisifirmalt (55% alati või vahetevahel). Märksa vähem kasutatakse aga veebikonsuli (12% alati või vahetevahel) ja Välisministeeriumi kodulehe (30% alati või vahetevahel) abi. Veebikonsuli puhul sõnas koguni 22% elanikkonnast, et ei ole sellest võimalusest teadlik; Välisministeeriumi kodulehe kohta ütles sama 6%.

Võrreldes erinevaid sotsiaaldemograafilisi gruppe, ilmneb, et naised on meestega võrreldes keskmisest veidi sagedamini kasutanud teabeallikana reisifirmat (62% alati või vahetevahel), aga ka Välisministeeriumi kodulehte (34% alati või vahetevahel). Mehed kipuvad keskmisest veidi enam toetuma internetiotsingule (91% alati või vahetevahel), kuigi soolised erisused ei ole väga suured. Noored ja nooremad keskealised kasutavad teiste eagruppidega võrreldes märksa rohkem internetti (97% 15-44-aastastest alati või vahetevahel), samas kui vanemaealised toetuvad enam reisifirmalt saadud infole (63% üle 54-aastastest alati või vahetevahel). Välisministeeriumi kodulehte ja veebikonsuli abi kasutavad vanuserühmadest enim 25-44-aastased (vastavalt 39% ja 11% alati või vahetevahel). Madalama haridusega inimesed on keskmisest mõnevõrra sagedamini teavet saanud tuttavatelt-sõpradelt (93% alati või vahetevahel), kõrgemalt haritud aga ise internetist otsides (93% alati või vahetevahel). Viimaste seas on teistega võrreldes enam ka neid, kes on kasutanud Välisministeeriumi kodulehel abi (41% alati või vahetevahel). Eestlased kasutavad mitte-eestlastega võrreldes märksa rohkem internetiallikaid (92% alati või vahetevahel), sealhulgas Välisministeeriumi kodulehte (35% alati või vahetevahel). Ka kõrgema sissetulekuga inimesed on internetiallikate kasutajate hulgas enam esindatud (97% sissetulekugrupist üle 801 euro), samuti on nad keskmisest enam Välisministeeriumi kodulehte kasutanud (41% sissetulekugrupist üle 1400 euro). Vastajate elukoha lõikes olulisi erisusi välja ei joonistu.

Noorte jaoks on **vaieldamatult levinuim info hankimise viis internet**: 92% kasutab seda reisi planeerimisel alati ja 8% vahetevahel (kokku 100%, Joonis 11). Väga palju kasutatakse ka sõprade tuttavate abi – 57% teeb seda alati ja 41% vahetevahel (kokku 98%). Reisifirmast saab 81% alati või vahetevahel reisi planeerimiseks vajalikku teavet. Välisministeeriumi veebilehte kasutab alati või vahetevahel aga ainult 33%; 10% ütles, et ei ole sellest võimalusest teadlik. Kõige vähem kasutatakse ka noorte hulgas veebikonsuli abi (9% alati või vahetevahel). 84% ei tee seda kunagi ja 5% ei ole antud võimalusega kursis. Tasub silmas pidada, et need numbrid ei tähenda, justkui oleks 95% noortest veebikonsuli teenusest teadlik. Vastusevarianti „ei ole sellest võimalusest teadlik“ vastajatele ette ei loetud, vaid märgiti siis, kui vastaja nimetas seda spontaanselt. Niisiis võib arvata, et paljud „ei oska öelda“ vastustest tähendavad ka sisulises plaanis pigem seda, et antud teenusega ei olda kursis.

Kuivõrd välismaale reisinud noorte osakaal valimis oli väike, ei ole võimalik sotsiaaldemograafilisi gruppe eraldi vaadelda.

Joonis 11. Millistest järgnevatest allikatest Te reisi planeerimisel infot kogute? (%; N = vastajad, kes on viimase 3 aasta jooksul välismaale reisinud)

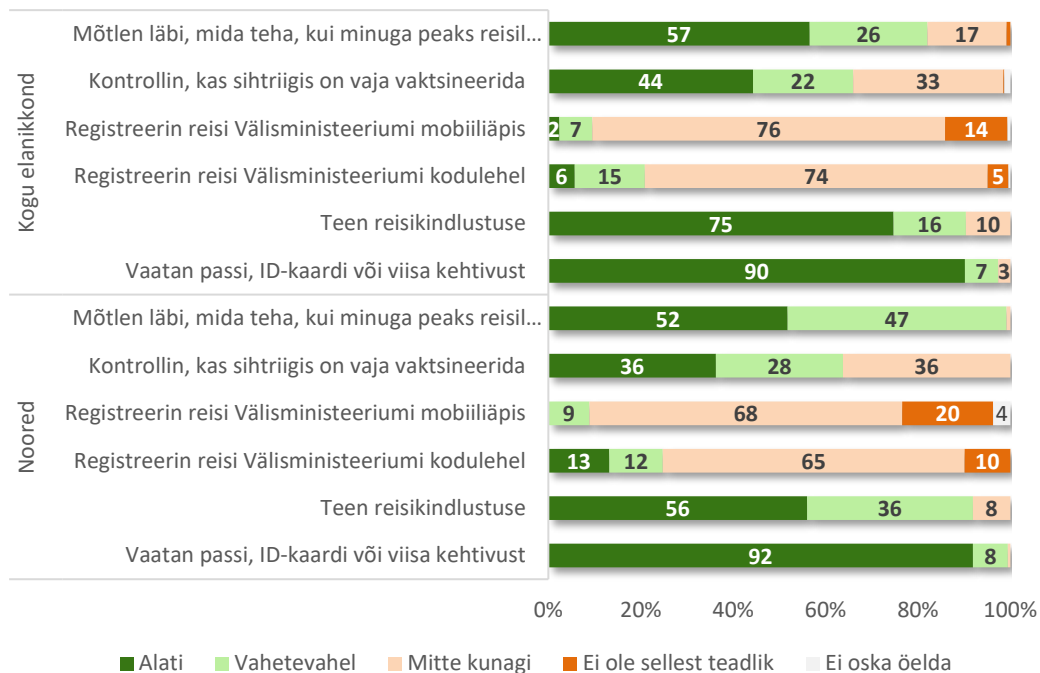

2.2. Ettevalmistused reisiks ja reisi planeerimine

Koguni 90% kogu elanikkonnast, kes on viimase kolme aasta jooksul mõnel välisreisil käinud, kinnitab, et **reisi eel kontrollivad nad alati passi, ID-kaardi või viisa kehtivust** (Joonis 12). 7% teeb seda vahetevahel ja 3% mitte kunagi. Levinud ettevalmistustena tehakse ka reisikindlustus (90% alati või vahetevahel), mõeldakse läbi, mida teha, kui reisil peaks midagi ootamatut juhtuma (82% alati või vahetevahel) ja kontrollitakse, kas sihtriigis on vajalik vaktsineerimine (66% alati või vahetevahel). Vähe on aga neid inimesi, kes registreerivad reisi Välisministeeriumi kodulehel (21% alati või vahetevahel) või mobiiliäpis (10% alati või vahetevahel). Viimaseid teevad keskmisest sagedamini naised, nooremad ja keskealsed, eesti rahvusest ning keskmise või kõrgema sissetulekuga inimesed. Samas märkisid 25-34-aastased teistega võrreldes enam, et ei ole Välisministeeriumi kodulehel registreerimise võimalusest teadlikud (11%); ka mitte-eestlaste seas on teadlikkus madalam (8%). Mobiiliäpi kohta märkisid sama eeskätt 15-34-aastased (18%) ning mitte-eestlased (21%). 20% keskmise sissetulekugrupi (801-1400 eurot) esindajatest nentis samuti, et ei ole mobiiliäpi võimalustega kursis.

Noorte jaoks on elementaarne reisi ettevalmistamise osa **passi, ID-kaardi või viisa kehtivuse kontrollimine** (92% alati ja 8% vahetevahel, Joonis 12). 99% ütleb ka, et mõtleb alati või vahetevahel läbi, mida teha, kui reisil peaks midagi ootamatut juhtuma, ning 92% teeb reisikindlustuse. Kõige väiksem on nende noorte hulk, kes registreerivad reisi Välisministeeriumi kodulehel (25% alati või vahetevahel) või mobiiliäpis (9% alati või vahetevahel). Vastavalt 10% ja 20% ei ole oma sõnutsi nende võimalustega kursis.

Joonis 12. Milliseid ettevalmistusi Te reisi eel teete? (%; N = vastajad, kes on viimase 3 aasta jooksul välismaale reisinud)

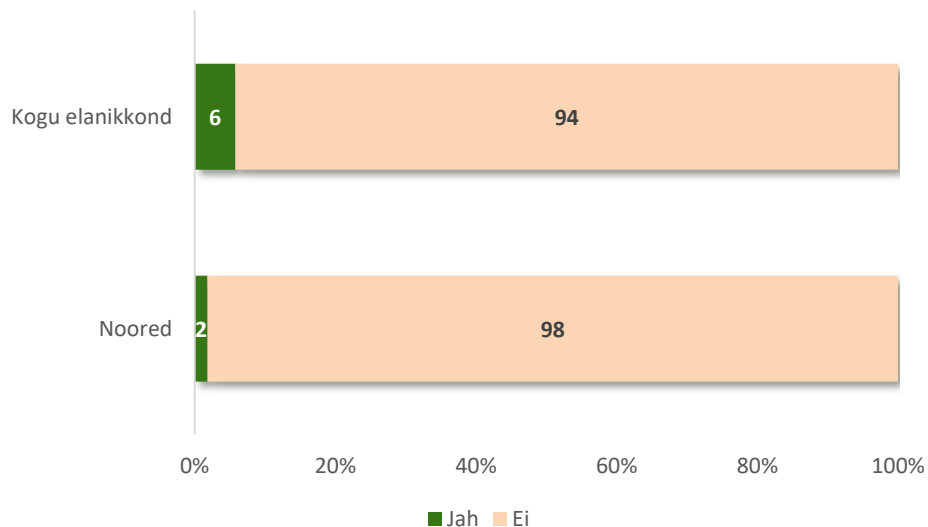

2.3. Konsulaarteenuste kasutamine

Valdav enamik elanikkonnast, kes on viimase kolme aasta jooksul välisreisil käinud, **ei ole reisil olles Eesti ametiasutuste või Eesti riigi abi kasutanud** (94%; Joonis 13). 6% seda siiski teinud on, ja kuigi gruppide-vahelised erisused on väga väikesed, kuulub sellesse kategooriasse pisut enam vanuserühma 35-54 esindajaid (9%), kõrgharitud (10%) ning eestlasi (7%; mitte-eestlastest 3%). Üksikud vastajad täpsustasid ka, millises olukorras nad abi on vajanud ning kuidas nad sellega rahule jäid, kuid kuna lahtiseid vastuseid oli vähe ja igaüks puudutas erijuhtumit, tuleb meele pidada, et nende põhjal ei saa laiemaid üldistusi teha. Näiteks kirjeldas üks respondent, et suursaadik aitas tal Iisraelis toimetada diplomaatilist posti, teisel korral korraldas Liibanoni aukonsul ajakirjanike konvoile eskordi. Veel on vajatud abi dokumentide taotlemisel või uuendamisel (nt USA-s, Šotimaal, Portugalis); Eesti kodaniku surmajuhtumi korral välismaal (nt Kreekas); kuriteo ohvriks langemise korral (nt Saksamaal, Inglismaal, Hispaanias, Venemaal); viisaküsimustes (nt Lirimaa); terviseprobleemide korral; välismaal arestis olles, kodustega ühenduse saamisel jne. Enamasti lisati, et saadud abiga jäädi väga rahule. Otse Välisministeeriumiga suhtlemist kirjeldas kolm vastajat, kellest üks sai abi probleemide korral dokumentidega, teine Kreeka tulekahjudega seoses. Kolmas vastaja kirjeldas: „Kadus rahakott ja ID-kaart. Kohalikust politseist ja Eesti Välisministeeriumist sain abi, saatkonnalt hiljem. Välisministeeriumi abi oli määrav, hindamatu.“. Üks vastaja aga nentis, et otsis abi Välisministeeriumi infoäpist, ent saadud abi oli minimaalne. Negatiivseid kogemusi toodi välja harva, kuid näiteks kirjeldas üks vastaja, et „konsulaadist oli vaja vormistada auto juhtimise volitus“, kuid „saadud abi oli null“. Teine juhtum puudutas „ID-kaardi küsimust“ Austraalias, kus vastaja oma sõnutsi piisavat abi ei saanud. Mõnel juhul nenditi üldiselt, et abi ei saadud, kuid ei kirjeldatud, milles olukord seisnes.

Nendest 50-st noorest, kes viimase kolme aasta jooksul välismaale on reisinud, **kasutas Eesti ametiasutuste või riigi abi ainult üks**. Vastaja täpsustas üksnes, et põhjuseks oli arusaamatus viisadega ja lahendus leiti.

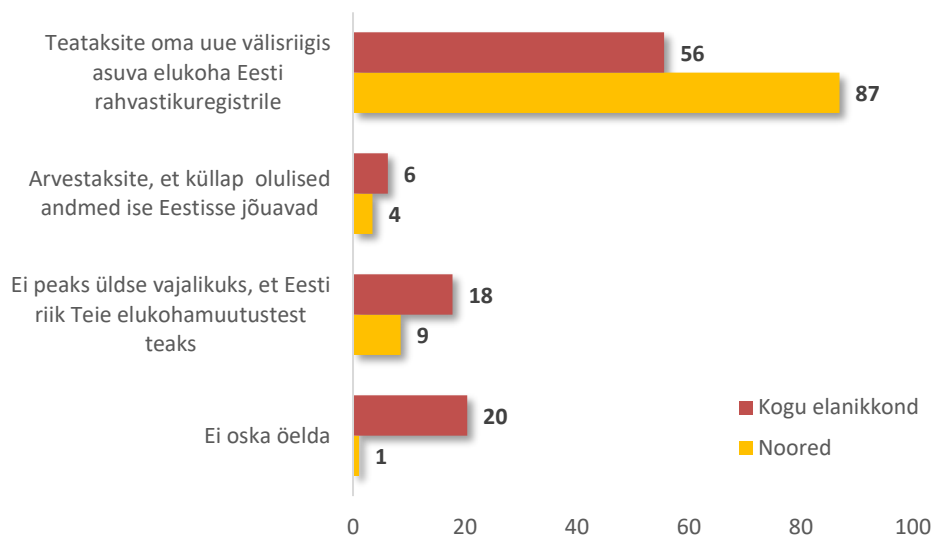
Joonis 13. Kas Te olete kunagi reisil olles kasutanud Eesti ametiasutuste või Eesti riigi abi? (%; N = vastajad, kes on viimase 3 aasta jooksul välismaale reisinud)

Konsulaarteenuste küsimusteploki lõpetuseks päriti vastajatelt, kas nad teavitaksid ametkondi oma elukohaandmete muutusest, kui nad koliksid pikemalt välismaale õppima, tööle, pere juurde vms. Vastustest selgub, et pisut enam kui pooled kogu elanikkonnast teataksid oma uue välisriigis asuva elukoha Eesti rahvastikuregistrile (56%, Joonis 14). 6% jääks lootma, et vajalikud andmed jõuavad ise Eestisse, 18% ei peaks oluliseks, et Eesti riik elukohamuutusest teaks, ja koguni 20% ei osanud küsimusele vastata. Nende hulgas, kes andmete muutusest ise teada annaksid, on enim naisi (60%), vanemaid inimesi (65% 65-74-aastastest) ja maapiirkondade elanikke (61%). Mehed ütlesid keskmisest sagedamini, et ei peaks vajalikuks elukohamuutusest teatada (25%). Sama leidsid ka nooremad vastajad ja keskealised vastajad (nt 26% 15-24-aastastest ja 27% 35-44-aastastest), mitte-eestlased (21%), linnades elavad inimesed (20%) ning väga selgelt suurima sissetulekuga vastajad (34% sissetulekugrupist üle 1400 euro leibkonnaliikme kohta kuus). Vanemates vanusegruppides (41% üle 74-aastastest) ja madalamalt haritute seas (31%) oli palju neid, kes ei osanud küsimusele vastata.

Noortest teavitaks elanikkonna keskmisega võrreldes märksa suurem hulk **Eesti rahvastikuregistrit andmemuutustest ise** (87%). 4% usub, et teavitus toimuks automaatselt ning vaid 9% ei pea oluliseks, et Eesti riik elukohamuutusest teaks.

Joonis 14. Kui Te koliksite pikemalt välismaale elama (nt õppima, tööle, pere juurde, vms) siis... (%; N = vastajad, kes on viimase 3 aasta jooksul välismaale reisinud)

3. Arengukoostöö

Kolmas peatükk käsitleb teadlikkust ja hoiakuid seoses arengukoostöö ning humanitaarabiga. Ankeedi sellele osale vastasid üldelanikkond ja arvamusiidrid. Küsimused puudutasid huvi nimetatud temaatika vastu, vastavaid infoallikaid, aga ka isikliku valmidust teisi riike aidata ja suhtumist sellesse, kui seda teeb Eesti riik. Võimaluse korral on tulemusi võrreldud sarnaste uuringutega 2008. ja 2015. aastast.

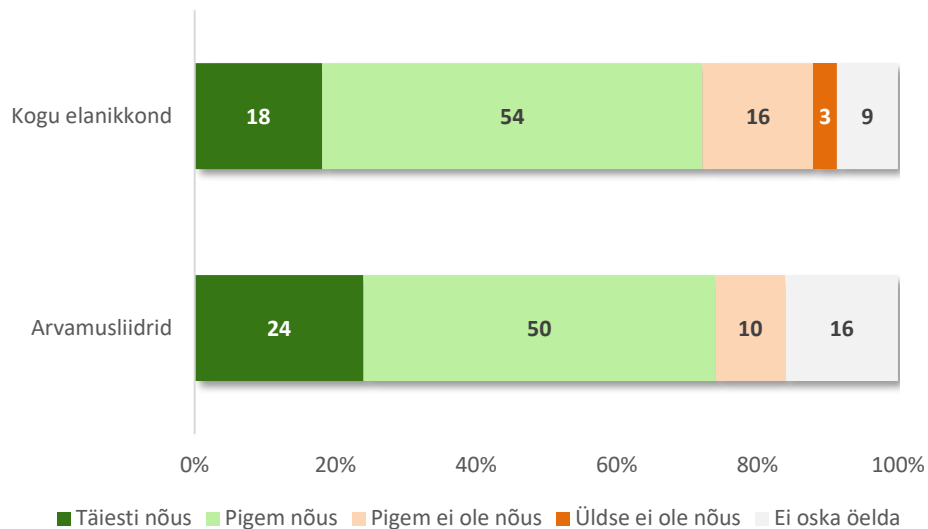
3.1. Esmased seosed arengukoostöö ja humanitaarabiga

Teema sissejuhatuseks küsiti vastajate nõusolekut järgmise väitega: „Eesti tegeleb aktiivselt arengukoostööga ja annab humanitaarabi vaesematele või vähemarenenud riikidele“. Tulemused näitavad, et **72% üldelanikkonnast täiesti või pigem nõustub, et Eesti tegeleb aktiivselt arengukoostööga**, 19% sellega ei nõustu ja 9% ei oska oma seisukohta väljendada (Joonis 15). Viimasesse kategooriasse kuulub keskmisest enam nooremas keskeas inimesi (13% 35-44-aastastest) ja mitte-eestlasi (11%). Väitega mittenõustujaid oli aga kõige enam noorte hulgas (29% 15-24-aastastest üldse või pigem ei ole nõus) ja samuti mitte-eestlaste seas (28% 15-24-aastastest üldse või pigem ei ole nõus).

Arvamusiidrite hulgas oli **nõustumine nimetatud väitega üldjoontes sarnasel tasemel** – 74% uskus, et Eesti tegeleb aktiivselt arengukoostööga ja annab humanitaarabi vaesematele või vähemarenenud riikidele (Joonis 15). Samas on arvamusiidrite seas elanikkonna keskmisega võrreldes pisut enam neid, kes on väitega *täiesti* nõus (25%). 10% sellega aga ei nõustunud ja 16% ei osanud küsimusele vastata. Arvamusiidrite valimi suurus ei ole piisav, et tulemusi väiksemate alamkategooriate lõikes vaadelda.

2008. ja 2015. aasta sarnastes uuringutes küsiti küsimus teisel kujul, mistõttu on tulemused vaid tinglikult võrreldavad. Nimelt päriti, mil määral on vastaja kuulnud, et Eesti teeb arengukoostööd ja annab humanitaarabi vaesematele ja vähemarenenud riikidele. 2008. aastal kinnitas 74% elanikkonnast ja 99% arvamusiidritest, et on küsimusega mingil määral või hästi kursis. 2015. aastal olid vastavad näitajad 76% elanikkonna ja 90% arvamusiidrite seas. Tinglikult võib niisiis öelda, et nagu selgi korral, **teadis toona kolm neljandikku elanikkonnast, et Eesti tegeleb arengukoostööga. Arvamusiidrite teadlikkus on varasematel aastatel olnud kõrgem**, ent erisused võivad tuleneda ka muudatustest küsimuse sõnastuses.

Joonis 15. Mil määral Te nõustute järgmise väitega? Eesti tegeleb aktiivselt arengukoostööga ja annab humanitaarabi vaesematele või vähemarenenud riikidele (%; N = kõik vastajad)

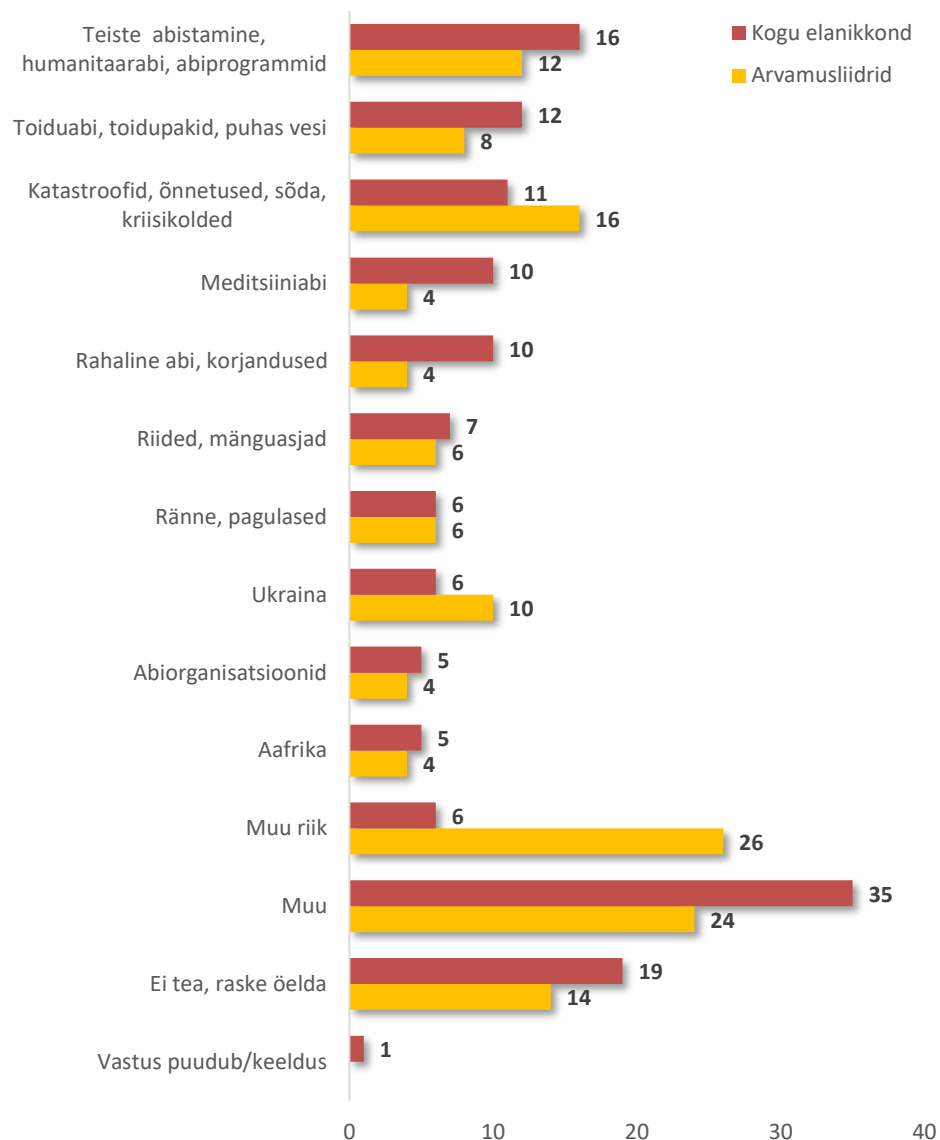
Järgmiseks paluti vastajatel oma sõnadega öelda, millised on esimesed märksõnad, mis neil meenuvad seoses arengukoostöö ja humanitaarabiga. Küsimus esitati lahtisel kujul, ilma etteantud vastusevariantideta. **Kõige sagedamini seostub Eesti elanikel arengukoostööga teiste riikide abistamine, humanitaarabi või abiprogrammid üldiselt (16%, Joonis 16).** Levinud assotsiatsioonid on ka toiduabi osutamine (12%), katastroofid, sõja- või kriisikolled (11%), rahaline abi (10%), meditsiiniabi (10%) ja riiete või mänguasjade annetamine (7%). Muudest abivormidest nimetati veel militaarkoostööd ja rahuvalvet (5%), haridusega seonduvat (4%), digiarengu-alast koostööd (1%) ning enda kogemuste jagamist üldiselt (2%; koondatud „muu“ alla). Konkreetsetest regioonidest või riikidest toodi kõige sagedamini välja Ukraina (6%) ja Aafrika (5%). Ülejäänud riigid ja regioonid on koondatud kategooria „muu riik“ alla ja siia mahtusid näiteks Gruusia, Kreeka, Austraalia metsapõlengud, Afganistan, Haiti, arengumaad üldiselt jne. Küllalt paljudel seostus arengukoostööga ka rände temaatika ja pagulaskriis (6%), samuti nimetati erinevaid abi- ja koostööorganisatsioone nagu Punane Rist, Mondo, UNICEF, Toidupank, ÜRO jne (kokku 5%). Negatiivsetest assotsiatsioonidest mainis 0,6%, et heategevust kasutatakse ära ja see ei jõua abivajajateni ning 0,5%, et eelisjärjekorras oleks vaja aidata oma inimesi. Küsimusele ei osanud vastata 19% elanikkonnast, kelle hulgas oli keskmises enam vanemaid inimesi (30% üle 74-aastastest), põhiharidusega vastajaid (30%), mitte-eestlasi (27%), maapiirkondade elanikke (24%) ning madalama sissetulekuga inimesi (27% sissetulekugrupist kuni 500 eurot).

Arvamusliidrite küsitluses toodi esmaste seostena välja **erinevad riigid ja regioonid** (nt Kreeka, Austraalia, idapartnerlusriigid, arengumaad, Lähis-Ida jne, kokku 26%, Joonis 16). Järgnesid märksõnad nagu katastroofid, sõda, kriisikolled (kokku 16%), teiste riikide abistamine (12%) ja Ukraina (10%). Alla 10%-l juhtudest leidsid mainimist vaesus ja nälg, ränne ja pagulased, toiduabi, riideabi jne. 14% ei osanud ühtki assotsiatsiooni välja tuua.

Sama küsimus esitati ka 2015. aasta uuringus. Toona olid kolm peamist märksõna, mis elanikkonnal arengukoostöö ja humanitaarabiga seoses meenusid, abistamine, abipaketid ja vajadus aidata (9%), Ukraina (8%) ning kriisid, katastroofid ja näljahäda (7%). Arvamusliidrite esmased seosed olid sarnased:

Ukraina (16%) ning kriisid, katastroofid ja näljahäda (14%). Esikolmikusse mahtus, nagu ka nüüd, lisaks Ukrainale mõni muu riik või regioon (14%), mille raames leidsid mainimist näiteks Süüria, Nepaal, Kreeka, Gruusia, Haiti, Kesk-Aasia ja Liibüa. Seega on **esmased seosed aastate lõikes küllalt sarnased**. Küll aga oli **seekordses uuringus märgatavalt vähem neid inimesi, kes ei osanud küsimusele vastata**: 2015. aastal oli see näitaja 40% elanikkonnast, sel korral aga ainult 19%. Arvamusliidrite puhul olid vahed väiksemad (2015. aastal 16%, nüüd 14%). 2008. aastal ei osanud koguni 90% elanikkonnast ühtegi seost välja tuua, arvamusliidrite kohta andmed puuduvad.

Joonis 16. Millised on esimesed märksõnad, mis Teil arengukoostöö- ja humanitaarabiga seoses meenuvad? (%; N = kõik vastajad)

3.2. Huvi temaatika vastu ja infoallikad

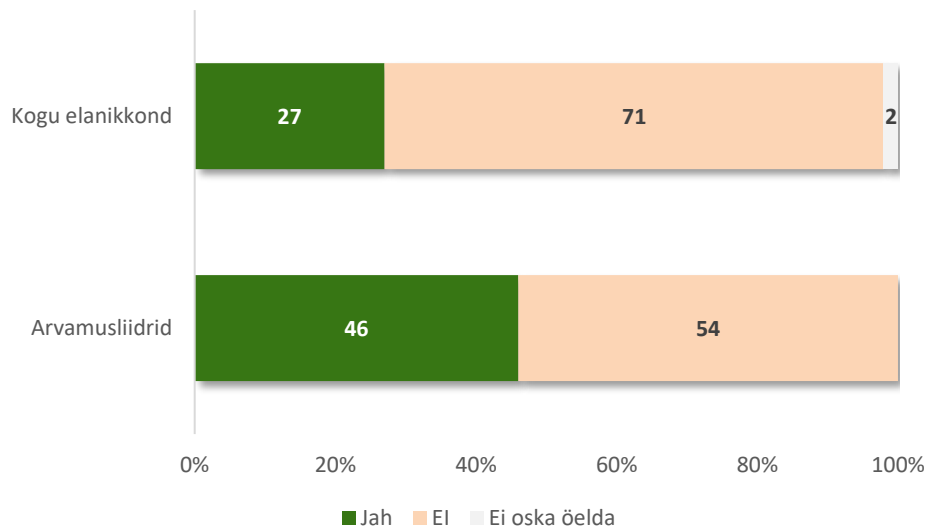
Ligikaudu iga neljas **Eesti elanik (27%)** otsib aeg-ajalt aktiivselt teavet maailma arenguga seotud küsimuste kohta (Joonis 17). 71% seda ei tee ja 3% ei osanud küsimusele vastata. Aktiivsemad infootsijad on mehed (30%), noored (koguni 45% 15-24-aastastest), linnades elavad inimesed (33%,

maaelanikest ainult 14%) ja kõrgema sissetulekuga vastajad (37% sissetulekugrupist üle 1400 euro). Regiooniti on huvi maailma arengu vastu kõrgeim Põhja-Eestis (31%) ja madalaim Lääne-Eestis (17%).

Arvamusliidrite seas on huvi maailma arenguga seotud küsimuste osas **märksa kõrgem** kui elanikkonnas keskmiselt – **pea iga teine** (46%) vastas, et otsib selle kohta aeg-ajalt ise aktiivselt infot (Joonis 17).

Sarnast küsimust varasematel aastatel küsitud ei ole. 2005., 2008. ja 2015. aastal küsiti, milline väide iseloomustab kõige paremini vastaja suhtumist maailma arengut puudutavatesse küsimustesse. Vastavalt 6%, 5% ja 5% kogu elanikkonnast vastas, et on nendest väga huvitatud ja aktiivselt tegev. Kuivõrd küsimus oli aga esitatud teises sõnastuses ja formaadis, ei ole tulemused käesoleva aasta omadega võrreldavad. Ka arvamusliidrite kohta võrdlevad andmed puuduvad.

Joonis 17. Kas Te otsite aeg-ajalt ise aktiivselt maailma arenguga seotud küsimuste kohta infot? (%; N = kõik vastajad)

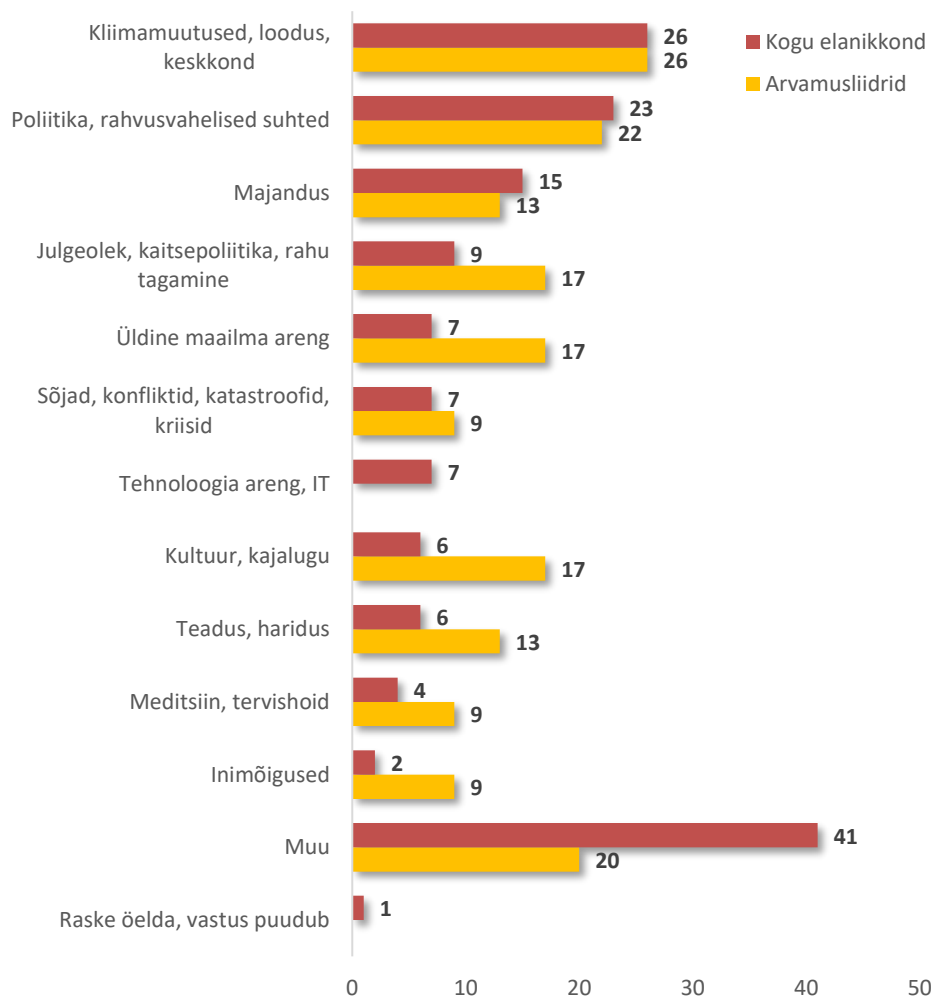

Vastajatel paluti ka öelda, milliste teemade vastu nad täpsemalt huvi tunnevad. Küsimus esitati lahtisel kujul, ilma etteantud vastusevariantideta. Tulemustest ilmneb, et elanikkonnas üldiselt tuntakse **enim huvi kliimamuutuste, looduse ja keskkonnanägemuste vastu** (26%), samuti **poliitika ja rahvusvaheliste suhete vastu** (23%, Joonis 18). Kliimamuutuste ja keskkonna vastu tunnevad huvi eeskätt naised (31%), vanuserühm 25-44 (36%), kõrgharitud (33%), pisut enam ka eestlased (27%) ning linnainimesed (26%). Regioonide lõikes huvituvad keskkonnamatemaatikast enim Põhja-Eesti elanikud (36%), vähim aga Kirde-, Lõuna- ja Lääne-Eestis elavad inimesed (vastavalt 11%, 11% ja 12%). Sissetulekugrupidest läheb kliima korda peamiselt keskmise ja kõrgema sissetulekuga inimestele (31% inimestest leibkonnasissetulekuga vähemalt 501 eurot kuus inimese kohta). Poliitika pakub teemana huvi aga eeskätt vanemaealistele (koguni 46% enam kui 74-aastastest), keskmise haridustasemega inimestele (33%) ja eestlastele (29%, mitte-eestlastest ainult 11%). Ülejäänud teemade hulgas leidsid küllalt palju mainimist veel majandus (15%), julgeoleku ja kaitsepoliitika küsimused (9%), sõjad, kriisid ja katastroofid (7%), üldine maailma areng (7%), tehnoloogiaareng ja IT valdkond (7%), kultuur ja ajalugu (6%) ning teadus ja haridus (6%). Muud teemad esinesid vastustes vähem kui 5%-l juhtudest.

Ka arvamusliidrite jaoks on huvipakkuvaimad teemad **kliimamuutused, loodus ja keskkond** (26%) ning **poliitika** (22%, Joonis 18). Mitmel juhul nimetati veel üldiseid maailma arenguga seotud küsimusi (17%), kultuuri ja ajalaugu (17%), julgeolekut ja kaitsepoliitikat (17%), teadust ja haridust (13%) ning majandust (13%). Samas oli arvamusliidrite hulk, kes sellele küsimusele vastasid, liialt väike laiemate üldistuste tegemiseks.

Varasematel aastatel sarnast küsimust küsitud ei ole.

Joonis 18. Milliste teemade vastu Te täpsemalt huvi tunnete? (%; N = vastajad, kes aeg-ajalt ise aktiivselt maailma arenguga seotud küsimuste kohta infot otsivad)

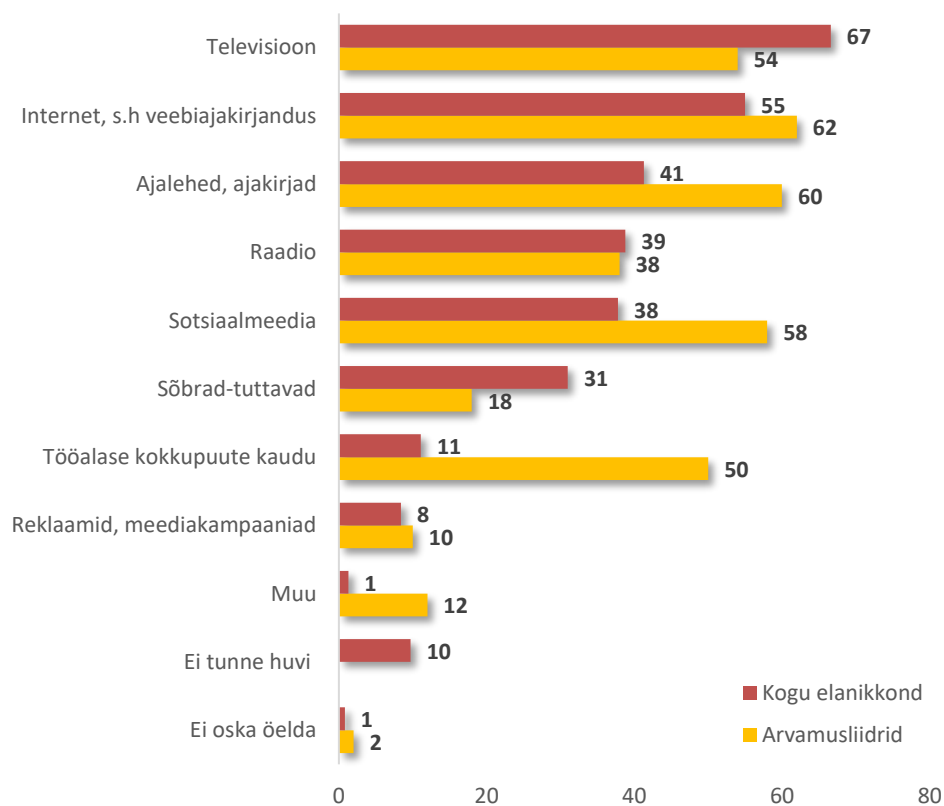
Peamine allikas, millest Eesti elanikkond arengukoostöö kohta infot saab, on televisioon (67%; Joonis 19). Järgnevad internet (55%), trükimeedia (41%), raadio (39%), sotsiaalmeedia (38%) ning vestlused sõprade-tuttavatega (31%). 10% elanikkonnast kinnitas, et ei tunne arengukoostöö teemade vastu üldse huvi. Televisioon on eriti oluline infoallikas naiste (72%), vanemate inimeste (79% üle 54-aastastest), kõrgharitud (72%), eestlaste (72%, mitte-eestlastest ainult 55%) ja maainimeste (78%) jaoks. Internetist aga saavad infot valdavalt mehed (58%), noored (koguni 76% 15-24-aastastest), samuti kõrgharitud (64%), mitte-eestlased (59%) ja linnades elavad inimesed (59%). Keskmise ja kõrgema sissetulekuga inimesed mainisid infoallikatena keskmisest sagedamini sotsiaalmeediat ja tööalaseid kontakte, madalama sissetulekuga vastajad aga televisiooni ja raadiot. Nende hulgas, kes

oma sõnutsi arengukoostöö teemade vastu huvi ei tunne, oli enim vanuserühmas 35-54 (13%) ja mitte-eestlaste hulgas (11%).

Arvamusliidrite jaoks on peamised infoallikad, kust arengukoostöö-teemalist teavet saadakse, **internet** (62%), **trükimeedia** (60%) ja **sotsiaalmeedia** (58%), aga ka televisioon (54%) ja tööalased kontaktid (50%, Joonis 19). Elanikkonna keskmisega võrreldes on märksa olulisemad kanalid trükiajakirjandus, sotsiaalmeedia ja töökontaktid. Mitmel korral mainiti ka mõnd sellist vastust, mida loetelus ei olnud ja mis kodeeriti vastusevariandi „muu“ alla. Siia hulka kuulusid näiteks konverentsid ja seminarid, riiklikud arengukavad ja teadusartiklid.

Ka 2015. aasta uuringus oli elanikkonna jaoks peamine infoallikas televisioon (71%), järgnesid internet (62%) ja ajalehed-ajakirjad (43%). Seega kuigi protsentsnäitajad käesoleva aasta omadest veidi erinevad, on **kasutatavate infoallikate esikolmik sama**. Küll aga on **seekordses uuringus enam neid inimesi, kellele arengukoostöö teematika huvi ei paku** (2015. aastal 2%, nüüd 10%). Arvamusliidrid nentisid 2015. aastal, et saavad teavet eeskätt tööalase kokkupuute kaudu (60%), trükimeediast (60%), internetist (58%) ja televisioonist (56%) – ka need tulemused on selleaastastega üsna sarnased, kuigi **tööalaseid kontakte mainiti toona mõnevõrra rohkem** (2015. aastal 60%, nüüd 50%). 2008. aastal samalaadset küsimust ei küsitud.

Joonis 19. Millistest allikatest Te saate või olete saanud infot arengukoostöö teemade kohta? (%; N = kõik vastajad)

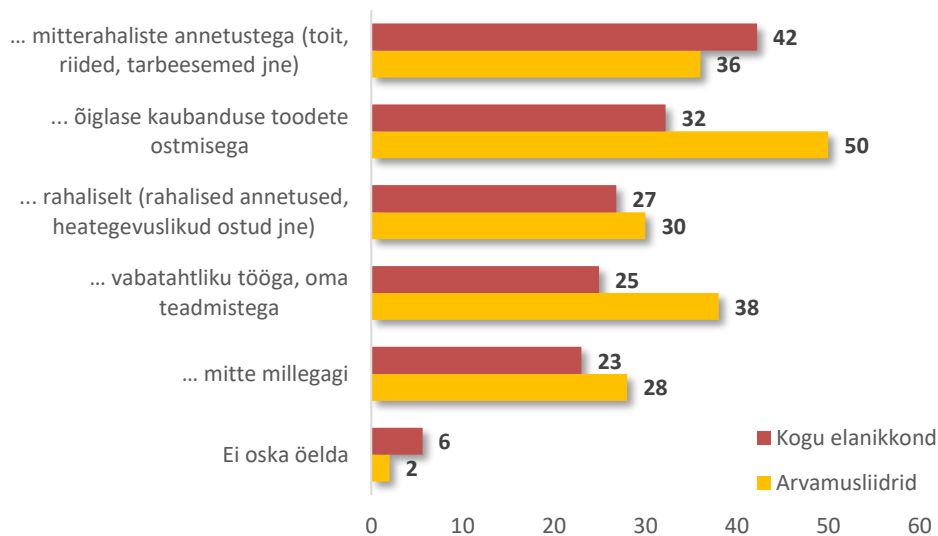
3.3. Isiklik valmidus abistada

Püüdes mõista vastajate isiklikku abistamise valmidust, küsiti, mida nad ise on teinud või valmis tegema, kui üldse, et abistada abivajajaid vaesemates ja vähem arenenud riikides. Tulemused näitavad, et elanikkonnas on kõige enam neid inimesi, kes on valmis panustama või on varem panustanud mitterahaliste annetustega nagu toit, riided, tarbeesemed jne (42%; Joonis 20). Sellele järgnesid õiglase kaubanduse toodete ostmise (32%), rahalised annetused (27%) ja vabatahtlik töö või oma teadmiste jagamine (25%). 23% elanikkonnast ei ole oma sõnutsi isiklikku panust andnud või valmis andma. Soolises võrdluses on naised meestega võrreldes pigem valmis tegema mitterahalisi annetusi (48%) või ostma õiglase kaubanduse tooteid (36%), samas kui meeste seas on keskmisest veidi enam neid, kes ei ole valmis midagi tegema (26%). Vanuserühmade lõikes on valmidus mitterahaliselt panustada kõrgeim noorte seas (51% 15-24-aastastest), õiglase kaubanduse tooteid osta 25-44-aastaste seas (41%) ning vabatahtlikku tööd teha 15-44-aastaste hulgas (32%). Vanemaealised ütlevad kõige sagedamini, et ei ole valmis isiklikku panust andma (43% üle 74-aastastest). Kõrgharidusega inimesed on teistest enim valmis panustama pea kõigis kategooriates, va vabatahtlik töö, kus põhi- ja kõrgharidusega inimeste valmidus jääb ühele tasemele (28%). Keskmise haridustasemega vastajad ütlevad kõige enam, et ei ole valmis midagi tegema (28%, kõrgharitutest ainult 14%). Rahvuse lõikes on eestlased igas väljatoodud tegevuses valmis enam kaasa lööma, va vabatahtlik töö, mida mitte-eestlased nimetasid keskmisest pisut sagedamini (28%). Kõikidel nimetatud viisidest on enam valmis panustama ka linnades elavad inimesed, samas kui maapiirkondade elanikud märgivad keskmisest enam, et ei ole valmis oma panust andma (31%, linnainimestest ainult 20%). Regioonide lõikes on valmidus isiklikult abistada kõrgeim Põhja-Eestis (18% ei ole valmis midagi tegema) ja madalaim Kirde-Eestis (29% ei ole valmis midagi tegema). Jõukamad inimesed on abivajajaid enam valmis abistama nii rahaliste kui mitterahaliste vahenditega, samas kui madalama sissetulekuga inimesed ütlevad keskmisest märksa sagedamini, et ei ole midagi teinud või valmis tegema (36% sissetulekugrupist kuni 500 eurot).

Arvamusliidrite seas on valmidus abivajajaid aidata umbes sarnasel tasemel nagu elanikkonna hulgas keskmiselt, kuid enam on neid, kes näeksid oma **panust õiglase kaubanduse toodete ostmises** (50%, Joonis 20). Umbkaudu kolmandik on valmis panustama vabatahtliku töö või oma teadmistega (38%), mitterahaliste annetustega (36%) või rahaliselt (30%). Elanikkonna keskmisega võrreldes on arvamusliidrite seas pisut kõrgem valmisolek osta õiglase kaubanduse tooteid või teha vabatahtlikku tööd, ent mõni protsent enam on ka neid inimesi, kes ei ole üldse abivajajaid aidanud või valmis seda tegema (28%).

2008. ja 2015. aastal esitati samasugune küsimus ja tulemuste võrdlusest selgub, et **on suurenenud nende inimeste hulk, kes ei ole abivajajaid millegagi aidanud või ei ole valmis seda tegema**. 2008. aastal ütles 17% ja 2015. aastal 16% elanikkonnast, et ei ole valmis isiklikult panustama, ent nüüd vastas nii 23%. Arvamusliidritest nentis sel aastal sama 28%, 2008. aastal aga üksnes 3% ja 2015. aastal mitte ükski vastaja. Ka varasematel aastatel oli elanikkonna esmane eelistus abistada mitterahalisel moel (46% 2008. aastal ja 47% 2015. aastal). Arvamusliidritest enamik vastas 2008. aastal, et on valmis aitama vabatahtliku töö või isiklike kogemuste jagamisega (64%), 2015. aastal jagunesid vastused võrdselt õiglase kaubanduse toodete ostmise, rahalise ja mitterahalise abi vahel (kõik 54%).

Joonis 20. Mida te ise olete teinud või valmis tegema, kui üldse, et abistada abivajajaid vaesemates ja vähem arenenud riikides? Olen valmis abistama/olen abistanud... (%; N = kõik vastajad)

3.4. Vaesemate ja vähemarenenud riikide abistamine

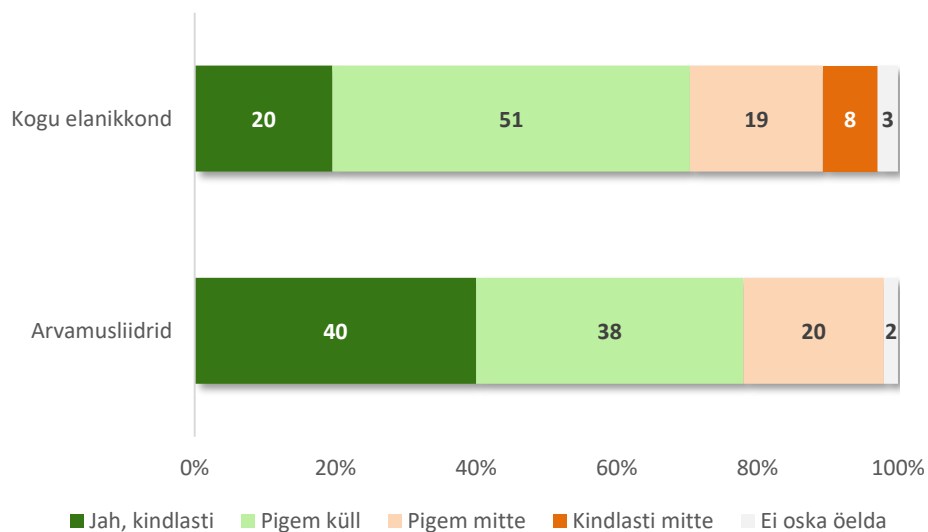
Riiklikul tasandil **abi osutamist teistele, vaesematele ja vähemarenenud riikidele, peab oluliseks koguni 71% Eesti elanikkonnast** (sh 20% kindlasti oluliseks, [Joonis 21](#)). 27% ei leia, et see oleks vajalik ja 3% ei oska oma seisukohta öelda. Vanusegruppidest paistavad silma 25-34-aastased ja 55-64-aastased, kellest mõlemast 77% leiab, et Eesti peaks teisi riike pigem või kindlasti abistama. Seda seisukohta jagavad enim ka kõrgharitud (77%), Eesti rahvusest inimesed (73%, mitte-eestlastest ainult 65%) ja Põhja-Eesti elanikud (79%; Lääne- ja Lõuna-Eestist ainult 62%). Samuti kasvab nõustumise määr sedamööda, mida suurem on vastaja sissetulek. Kolm peamist põhjust, **miks Eesti teisi riike abistama peaks**, on vastajate hinnangul **haiguste pidurdamine** (41%), abi vajavate inimeste aitamine (37%) ja asjaolu, et see on meie moraalne kohus (34%). Peamine põhjus, **miks aga abistamist vajalikuks ei peeta**, on ülekaalukalt see, et **meil on omal vaesed, keda peaks aitama** (73%). Viimast seisukohta jagavad eriti mehed (75%), vanemaealised (86% üle 74-aastastest), eestlased (77%) ja linnapiirkondade elanikud (74%), aga ka jõukamad vastajad (83% sissetulekugrupist üle 1400 euro).

[Arvamusliidrite](#) küsitlus näitas samuti, et enamik vastajaid usub, et **Eesti peaks teistele riikidele abi osutama** (78% kindlasti või pigem nõus, [Joonis 21](#)). Seejuures oli elanikkonna keskmisega võrreldes märksa enam inimesi, kelle meelest peaks riiklikul tasandil *kindlasti* abi osutama (40%). Peamise põhjusena toodi erinevalt üldelanikkonnast välja, et see **aitab tagada rahvusvahelist julgeolekut ja rahu** (41%). Samuti peeti arengukoostööd oluliseks, sest see aitab abi vajavaid inimesi (39%) ja on meie moraalne kohus (39%). 20% küsitletud arvamusliidritest **ei pea teiste riikide abistamist pigem oluliseks**, peamiselt põhjusel, et **meil on omal vaesed, keda peaks aitama** (73%).

Aastate lõikes on **elanikkonna suhtumine jäänud suhteliselt samale tasemele: 2008. ja 2015. uuringus** nõustus vastavalt 76% ja 75%, et Eesti kindlasti või pigem peaks teisi riike aitama, sel korral vastas nii 71%. **Arvamusliidrite uuringus on aga näha toetuse kahanemist.** 2008. aastal leidis 97% ja 2015. aastal 98% küsitletutest, et teisi riike peaks abistama, seekordses uuringus aga 78%. Peamised **põhjused, miks abi osutama peaks**, on aastate lõikes jäänud sarnaseks: varasemates uuringutes tõi elanikkond

välja, et tuleb aidata abi vajavaid inimesi (37% 2008. aastal ja 33% 2015. aastal) ning see on meie moraalne kohus (37% 2008. aastal ja 31% 2015. aastal), aga ka, et see on iga arenenud riigi kohus (31%, see vastusevariant oli lisatud ainult 2015. aasta ankeeti). Arvamusliidrite meelest olid peamised abistamise põhjused asjaolud, et see on iga arenenud riigi kohus (45% 2015. aastal) ja meie moraalne kohus (53% 2008. aastal ja 41% 2015. aastal). Ka nende vastajate **põhjendus**, kelle meelest **abistamine ei ole vajalik on sarnane selle aasta omaga**: meil on omal vaesed, keda aidata (elanikkonnast 81% 2008. aastal ja 76% 2015. aastal; arvamusliidrites hulgas ei olnud toona piisavalt vastajaid, kelle meelest abistamine on ebavajalik).

Joonis 21. Kas Eesti peaks Teie meelest abistama vaesemaid ja vähemarenenud riike? (%; N = kõik vastajad)

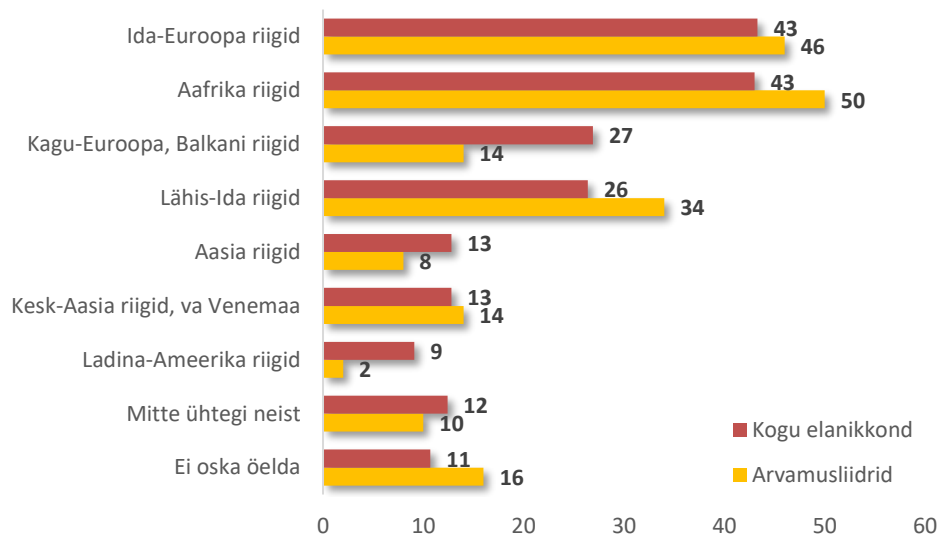
Piirkondadest, mida Eesti esmajärjekorras peaks abistama, joonistus elanikkonnaküsitluses välja kaks põhilist: **Ida-Euroopa riigid ja Aafrika riigid** (mõlemad 43%, Joonis 22). Ida-Euroopat tähtsustasid eelkõige noored (53% 15-24-aastastest), kõrgharitud (51%) ning rahvuselt selgelt pigem eestlased (49%, mitte-eestlastest 30%). Aafrikat nimetasid keskmisest sagedamini naised (46%), vanuserühm 15-44 (50%) ja pisut enam ka linnades elavad inimesed (45%). Kõrgema sissetulekuga vastajad nimetasid pea kõiki loetelus välja toodud regioone keskmisest sagedamini. Kõige vähem prioriteetseks peetakse Eesti inimeste seas Ladina-Ameerika riike (9%) ja 12% meelest elanikkonnast ei peaks ühtki regiooni abistama.

Ka arvamusliidrite meelest on kaks esmajärjekorras Eesti riigi abi vajavat regiooni **Aafrika** (50%) ja **Ida-Euroopa** (46%, Joonis 22). Kolmandale kohale paigutus Lähis-Ida (34%), mida nimetati pisut sagedamini kui elanikkonnas keskmiselt. Mõnevõrra vähem kui elanikkonnas tervikuna leidis arvamusliidrite hulgas aga mainimist Kagu-Euroopa (14%).

2015. aasta uuringus lisati vastusevariantide hulka esmakordselt Ida-Euroopa riigid ja need osutusid toona sarnaselt sellele aastale ka peamiseks, mida nii elanikkonna (39%) kui arvamusliidrite (48%) meelest peaks aitama. Nagu selgi korral, peeti varasemalt oluliseks aidata ka Aafrika riike (elanikkonnast 48% 2008. ja 39% 2015. aastal; arvamusliidritest 40% 2008. aastal ja 38% 2015. aastal).

Peamised eelistused on niisiis aastate lõikes jäänud samaks, kuigi protsentnäitajad on pisut kõikunud, eeskätt seoses vastusevariantide lisamisega.

Joonis 22. Millise piirkonna/regiooni riike peaks Eesti Teie meelest esmajärjekorras abistama? (%; N = kõik vastajad)

Kõige viimaks päriti vastajatelt ka, millistele **valdkondadele peaks Eesti arengukoostöös keskenduma**. Siin joonistusi elanikkonna peamise eelistusena välja **tervishoid** (55%) ja **haridus** (51%, Joonis 23). Kõige vähem leidis mainimist demokraatlike institutsioonide tugevdamine ja head valitsemistavad; 3% meelest ei peaks keskenduma ühelegi loetelus toodud valdkondadest. Tervishoid omab tähtsust eeskätt keskealiste ja vanemate jaoks (62% 45-74-aastastest), samas kui noored nimetasid keskmisest märksa sagedamini vaesuse vähendamist (47%) ja ka keskkonda (30%). Madalamalt haritud inimeste jaoks osutus primaarseks tervishoid (60%), samas kui kõrgharitud mainisid keskmisest enam ka haridust (59%) ja keskkonda (32%). Rahvuste-vahelised erisused ilmnisid peamiselt selles, et mitte-eestlased tõid keskmisest rohkem esile vaesuse vähendamist (37%), eestlased aga julgeolekut ja rahu (31%), inimõigusi (27%) ning keskkonna temaatikat (25%). Linnade elanikud nimetasid arengukoostöö prioriteetidenä keskmisest sagedamini info- ja kommunikatsioonitehnoloogiaid (33%), maainimesed aga vaesuse vähendamist (36%) ja majanduskasvu (24%). Madalama sissetulekuga inimesed mainisid sagedamini tervishoidu, vaesuse vähendamist ja majanduskasvu, keskmise ja kõrgema sissetulekugrupi esindajad aga pea iga teist valdkonda.

Ka arvamusliidrite meelest peaksid prioriteetsed arengukoostöö valdkonnad olema **tervishoid ja haridus** (mõlemad 50%, Joonis 23). Elanikkonna keskmisega võrreldes mainiti märksa sagedamini demokraatlike institutsioonide arendamist ja head valitsemistava (28%), vähem aga vaesuse vähendamist (14%) ja majanduskasvu (6%).

Tinglikult on tulemusi võimalik võrrelda ja 2015. aasta omadega, mil esitati sarnane, kuigi mitte päris sama küsimus. Toona selgitati, et 2015. aasta lõpus lepatakse ÜRO-s kokku uued ülemaailmsed kestliku arengu eesmärgid ning seejärel päriti, millisele kolmele valdkonnale peaks Eesti oma arengukoostöös keskenduma. Esiritta asetusi 2015. aasta elanikkonnaküsitluses tervishoid (50%) ja haridus (47%), arvamusliidrite uuringus aga ülekaalukalt haridus (62%). Kuigi **prioriteedid on laias laastus jäänud**

samaks, on elanikkonna jaoks viimaste aastate jooksul tähtsust kogunud info- ja kommunikatsioonitehnoloogiad (2015. aastal 16%, nüüd 30%), inimõigused (2015. aastal 18%, nüüd 25%) ja keskkond (2015. aastal 18%, nüüd 23%). Arvamusliidrite eelistustes on varasemast olulisemale positsioonile asetunud demokraatlike institutsioonide arendamine (2015. aastal 20%, nüüd 28%). 2008. aastal sarnasel teemal esitatud küsimus erineb viimase kahe uuringu omast liialt suurel määral, et tulemusi võrrelda.

Joonis 23. Loen Teile ette rea valdkondi ning Teie palun öelge kuni 3 valdkonda, millele Eesti peaks Teie arvates oma arengukoostöös keskenduma. (%; N = kõik vastajad)

